

N:o 28.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, samt till lag angående jordfästning; gifven Stockholms slott den 30 december 1893.

Under åberopande af hosföljande i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga bilagda, af kyrkomötet, på sätt kyrkomötets jemväl bifogade skrifvelse utvisar, för dess del godkända förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, samt till lag angående jordfästning.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Aug. Östergren.

Förslag

till

lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

Med upphäfvande ej mindre af 6, 8 och 9 kap. kyrkolagen, 10 kap. samma lag, så vidt det angår mindre och större bannet, gällande delar af 7, 11 och 17 kap. kyrkolagen, cirkuläret den 18 december 1695, § 2 af resolutionen på presterskapets besvär den 17 december 1697, cirkuläret den 8 maj 1765, cirkuläret den 12 november 1808 och förordningen den 20 september 1859, i hvad sistberörda cirkulär och förordning röra skriftermål och nattvard, förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande och 71 § i förordningen den 29 januari 1861 angående mord, dråp och annan misshandel äfvensom förordningen af sistnämnda dag angående jemkning i gällande föreskrifter om tiden för begående af Herrens nattvard, än äfven af allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot denna lag, förordnas som följer:

1 §.

Prest inom svenska kyrkan skall i enskild själavård vinnlägga sig att undervisa, förmana, varna och trösta sina församlingsmedlemmar, på det att deras kristliga tro och lefverne måtte befrämjas under vak-samhet och bön samt ett rätt bruk af nådemedlen.

2 §.

1 mom. Är någon, som i församlingen bor eller uppehåller sig, sjuk och kallas prest till honom, vare presten pliktig att ofördröjligen efterkomma kallelsen, der han icke har giltigt hinder. Upphör hindret, underlåte han icke att genast derefter inställa sig.

2 mom. Prest bör, äfven der han icke varder särskildt kallad, i själavårdande syfte besöka de församlingsmedlemmar, som äro stadda i andlig eller lekamlig nöd.

3 §.

Anlitar främmande kristen trosbekännare prest inom svenska kyrkan om själavård, må sådan icke förvägras. Förekommer dervid för rättning, som finnes upptagen i kyrkohandboken, skola dennas föreskrifter följas.

4 §.

Vill någon för prest enskildt bekänna sin synd, vare presten pligtig att mottaga den bekännelse; egande dervid presten att meddela aflösning, om den skriftande det begär och omständigheterna dertill föranleda.

Hvad i sådant hemligt skriftermål anförtros presten må han ej yppa; dock må prest utan att röja person uppenbara hvad som kan tjena till att afvärja för annan menliga följder af brottslig gerning, som den skriftande bekänt, så ock, der bekännelsen gifver vid handen, att sådan gerning tillämnas, varna den, som vederbör.

5 §.

1 mom. Barn inom församlingen, hvilka böra i den svenska kyrkans lära uppfostras, skola, då de uppnått den förståndsutveckling, att åt dem må lemnas tillträde till Herrens heliga nattvard, af prest inom svenska kyrkan sorgfälligt undervisas och beredas, dock ej tidigare än det år, under hvilket de fylla fjorton år; och åligger det barnets föräldrar eller målsman att senast innan barnet fyllt sjutton år hos kyrkoherden i den församling barnet tillhör anmäla det till erhållande af konfirmationsundervisning eller ock styrka, att barnet af annan prest inom svenska kyrkan erhållit eller erhåller sådan undervisning.

2 mom. De barn, hvilka efter slutad undervisning pröfvats beredda att få tillträde till nattvarden och sjelfva åstunda att varda deraf delaktiga, skola i den ordning kyrkohandboken föreskrifver offentlig konfirmeras.

3 mom. Då barn, som åtnjutit konfirmationsundervisning, åstundar att konfirmeras, må det ej af föräldrar eller målsman derifrån hindras.

6 §.

1 mom. Efter derom skedd pålysning skall i hvarje församling nattvarden, på sätt kyrkohandboken föreskrifver, hållas så ofta församlingsmedlemmar det begära och i allmänhet minst en gång i månaden.

2 mom. Nattvarden skall i högmessogudstjenst hållas; dock att, der det anses önskvärdt att nattvardsgång vid vissa tillfällen anställles annorledes än i sammanhang med högmessogudstjenst, kyrkoherden må ega att derom öfverenskomma med församlingen.

7 §.

Nattvarden skall offentligen i kyrka begås. Å annat rum än i kyrka må nattvardsgång hållas endast der särskilda ortsförhållanden sådant kräfva och biskopen finner skäl att gifva sitt bifall dertill.

I hemmet må nattvarden kunna meddelas åt den, som på grund af sjukdom, ålderdom eller annan lika giltig orsak sådant påkallar; egande dervid anhöriga och husfolket, om de så önska, att i nattvarden deltaga.

8 §.

Ej må annan än prest i svenska kyrkan utdela nattvarden åt medlemmar af samma kyrka; dock att, då skäl dertill finnes, stiftets biskop må tillåta prest inom annan evangelisk-luthersk kyrka att utdela nattvarden till medlemmar af svenska kyrkan.

År någon i dödsfara stadd, och kan prest ej anträffas, må hvilken kristen, som derom anlitas, aflösning och nattvard meddela.

9 §.

Nattvarden åtnjute en hvar i den församling, till hvilken han hör; men om någon åstundar att mottaga nattvarden i annan församling eller af annan prest än den, som är anstald i förstnämnda församling, vare sådant honom tillåtet, der den prest han derom anlitar, efter vederbörlig pröfning, är villig att honom betjena.

10 §.

På kungjord tid skall anmälan till offentlig nattvardsgång göras hos kyrkoherden eller den han gifver uppdrag att mottaga sådan anmälan.

11 §.

Den, som vill åtnjuta nattvarden, skall förut i skriftermål hafva aflagt syndabekännelse och undfått aflösning.

12 §.

1 mom. Skriftermål, såsom beredelse till nattvarden, skall, på sätt kyrkohandboken föreskrifver, ske offentligen i kyrka samma dag nattvarden utdelas eller ock dagen förut.

2 mom. Begär nattvardsgäst att i fall, der nattvarden icke utdelas samma dag skriftermålet sker, omedelbart efter skriftermålet varda af sakramentet delaktig, det varde honom icke förvägradt, der han för sin begäran anför giltiga skäl.

3 mom. Skall nattvarden, jemlikt 7 §, utdelas annanstädes än i kyrka, bör skriftermålet ske å det rum, der nattvarden utdelas.

13 §.

Nattvarden må ej meddelas åt annan än den, som blifvit konfirmerad.

14 §.

1 mom. Anmäler sig till nattvardsgång den, som hädat Gud, lastat eller gäckat Guds heliga ord eller sakramenten, gjort gäckeri af gudstjensten, smädat den kristna tron eller eljest visat sig såsom uppenbar motståndare till densamma eller ock förer ett lastbart och förargelseväckande lefverne, må, ehvad han därför blifvit lagförd eller icke och ändå att straff derå ej finnes i allmän lag utsatt, kyrkoherden i församlingen kalla honom till sig för enskildt samtal med anledning af den gjorda anmälan.

Hörsammar han ej kallelsen, eller inställer han sig men visar fortfarande obotfärdighet, skall kyrkoherden förvägra honom att undfå nattvarden.

2 mom. Bekänner den felande sin synd och lofvar bättring, må nattvarden honom icke förmenas.

3 mom. Om åtgärd, som enligt denna § vidtagits, må anteckning icke inflyta i annat prestbevis än flyttningsbetyg.

15 §.

Begäres nattvarden af någon, som är stadd i dödsfara, må den icke under något förhållande honom af prest förvägras.

16 §.

Tränger sig fram till nattvardsbordet någon, som är af starka drycker öfverlastad eller eljest synbarligen i oredig sinnesförfattning, eller som enligt denna lag icke må varda af nattvarden delaktig, varde han vid sakramentets utdelande förbigången.

17 §.

Prest, som förvägrar någon tillträde till nattvarden eller förbigår någon vid sakramentets utdelande, vare skyldig att, om så begäres, gifva skriftligt besked om grunderna för sin åtgärd. Öfver denna må klagan anföras hos domkapitlet. Är den klagande missnöjd med domkapitlets beslut, må besvär deröfver anföras hos Konungen.

Förslag

till

lag angående jordfästning.

Med upphäfvande af 18 kap. kyrkolagen och allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla mot denna lag stridande, varder härigenom stadgadt och förordnadt som följer:

1 §.

När dödsfall timar inom svenska kyrkan, skall detsamma vid den högmessogudstjenst, som näst efter skedd anmälan om dödsfallet inträffar i den församling, der den affidne var kyrkoskrifven, genom kyrkoherdens försorg tillkännagifvas med tacksägelse i den ordning,

kyrkohandboken föreskrifver. Sådant tillkännagifvande må dock ej ske i de fall, som här nedan i 5 och 6 §§ omförmälas.

2 §.

Den afidne skall jordfästas inom sex veckor efter dödsfallet, der icke giltiga orsaker till längre uppskof äro för handen. Jordfästningen må ej förrättas af annan än prest i svenska kyrkan.

3 §.

Jordfästning skall ega rum i den församling, der dödsfallet timat; dock må, då lik skall begravas i annan församling, jordfästningen kunna förrättas i denna församling, om vederbörande det åstunda.

Jordfästning verkställes å församlingens kyrkogård eller annan begrafningsplats eller ock å rum, som församlingen för jordfästning anvisat. I kyrka må dock endast sådan jordfästning, hvarom i 4 § sägs, ega rum.

Huruvida den, som aflidit i fängelse, å sjukhus eller å annat dermed jemförligt ställe, må derstädes kunna jordfästas, ankommer på Konungens pröfning.

4 §.

Jordfästning i vanlig ordning eller så kallad högtidlig jordfästning må ej förvägras utom i de fall, hvilka i 5 och 6 §§ omförmälas.

5 §.

I särskild, mindre högtidlig ordning skola dödfödda barn jordfästas.

6 §.

I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under föröfvande af groft brott, så ock den, som förgjort sig sjelf; dock att, om den, som förgjort sig sjelf, var afvita eller, enligt läkares intyg, af sjukdom eller ålderdomssvaghet eller annan, utan egen skuld, iråkad förvirring saknade förståndets fulla bruk, den döde må jordfästas i vanlig ordning.

7 §.

De särskilda formulär, efter hvilka ofvan omförmälda olika slag af jordfästning skola förrättas, bestämmas i kyrkohandboken.

Vid jordfästning i vanlig ordning må de i svenska kyrkan öfliga ceremonier med klockringning, procession, sorgmusik och sång brukas, äfvensom liktal hållas af prest, som derom anlitas och dertill finnes villig.

Ej må vid jordfästning, hvarom i 5 § sägs, klockringning ega rum.

Vid jordfästning i stillhet böra endast närvara den dödes anhöriga, om sådana finnas och inställa sig, samt de personer, hvilka äro ounbärliga för den dödes jordande. Ej må vid sådan jordfästning förekomma klockringning, sorgmusik, sång eller liktal.

8 §.

Jordfäst lik må icke begrafvas annanstädes än å kyrkogård eller annan plats, som blifvit för sådant ändamål behörigen invigd.

Kyrkogårdar och andra begrafningsplatser skola städse hållas i ordnad och värdigt skick.

9 §.

På Konungens profning ankommer, huruvida och under hvilka vilkor enskild begrafningsplats må anläggas.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott fredagen den 30 september 1892,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON OTTER,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE.

Departementschefen statsrådet Östergren anmälde att — sedan komitén för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. den 5 april innevarande år aflåtit underdånig skrifvelse, hvarmed öfverlemnats i tryckt exemplar ett af komitén affattadt betänkande, innehållande förslag till

- 1:o) lag angående kyrkotukt,
- 2:o) lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard,
- 3:o) lag angående jordfästning,
- 4:o) lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person,
- 5:o) lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning,
- 6:o) lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål,
- 7:o) lag angående fräjde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, samt

8:o) kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende, jemte motiv till dessa förslag;

samt Kongl. Maj:t den 20 april detta år förordnat, att samtliga domkapitlen i riket, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium skulle anbefallas att inkomma med underdåniga utlåtanden öfver samma förslag; — de sålunda infortrade utlåtandena numera afgifvits samt hemstälde tillika i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte förordna, att öfver komiténs förberörda under 1:o)—7:o) upptagna förslag högsta domstolens utlåtande skulle, för det ändamål 87 § regeeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till hvad föredraganden sålunda hemstält, tacktes Hans Maj:t Konungen, uppå tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, i nåder lemna bifall.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol onsdagen den 26 april 1893.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: SVEDELIUS,
SKARIN,
LILIENBERG,
CARLSON,
AFZELIUS,
ISBERG,
LINDBÄCK.

Sedan, till följd af högsta domstolens beslut den 14 november 1892, de till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande remitterade förslag till

- 1:o lag angående kyrkotukt;
  - 2:o lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard;
  - 3:o lag angående jordfästning;
  - 4:o lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person;
  - 5:o lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning;
  - 6:o lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål; samt
  - 7:o lag angående fräjde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas;
- för närmare granskning cirkulerat mellan högsta domstolens leda-

möter, så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande omförmälda förslag bilagda detta protokoll.

Vid granskning af förslagen framställdes följande anmärkningar, nemligen vid

1:o) *Förslag till lag angående kyrkotukt.*

Justitierådet *Lindbäck* yttrade: Bland de frågor, hvilka tillhöra kyrkorättens område, torde knappast någon vara underkastad mera stridiga meningar än den angående behovet och nyttan af kyrkotukt. Under det mången hyllar den åsigt, att bestämmelser om dylik tukt, såsom icke förenlig med vår tids uppfattning af kyrkans väsende, böra helt och hållet utplånas ur lagstiftningen, påkalla åter andra, hvilka i kyrkotukten se ett af de förnämsta medlen till värnande af kyrkans inre och yttre ordning, att nya mera tidsenliga lagstadganden i detta ämne skyndsamt meddelas, hvarigenom efter deras förmenande kyrkotukten skulle kunna på ett mera kraftigt sätt handhafvas än nu är fallet. En tredje mening, ehuru erkännande önskvärdheten deraf, att sann kristlig kyrkotukt må öfvas i församlingen, finner väsentligt hinder häremot möta i nu rådande förhållanden inom kyrkan och anser därför försigtigheten bjuda, att gällande lagstiftning i ämnet åtminstone tills vidare icke i annan mån rubbas än att sådana stadganden, hvilka nu mera allmänt betraktas såsom föråldrade och olämpliga, varda upphäfdade. Beaktansvärda skäl synas tala för rättigheten af sist anförda mening. Det har ofta och med fog framhållits, hurusom kyrkans tuktande verksamhet, derest den skall kunna med någon framgång utöfvas, måste ega stödet af ett inom församlingen herskande medvetande om det berättigade i dylik tukt och dess förmåga att främja det andliga lifvets utveckling. Söker man att härutinnan bilda sig ett omdöme och tager dervid hänsyn ej mindre till uttalanden vid allmänna kyrkomötet af framstående kyrkans män rörande möjligheten att i närvarande tid upprätthålla en strängare kyrkotukt än äfven till andra omständigheter, hvilka i denna fråga äro vägledande för omdömet, torde man emellertid nödgas erkänna, att ett sådant församlingsmedvetande, hvarom nyss är nämnt, knappast kan sägas vara för handen. En detta oaktadt, i strid emot allmänna tänkesättet, tillkommen ny kyrkotuktsförfattning, skulle tvifvels utan icke kunna vinna någon kraftigare tillämpning, utan väsentligen blifva en död bokstaf, hvarigenom icke allenast lagstiftande maktens anseende skulle lida utan äfven lätteligen kunde alstras den origtiga, för kyrkan skadliga föreställning, att hon saknade verksamma medel till ernående af sina höga syften. Man har visserligen understundom sökt häfda den åsigt,

att, äfven om tillämpning af den nya lagen endast i ringa mån kunde ifrågakomma, dess blotta tillvaro i allt fall skulle blifva till gagn, såsom innefattande ett vittnesbörd eller en bekännelse från kyrkans sida om den ställning, hon ansåge sig böra intaga i förhållande till dem, hvilka fiendtligt uppträda emot henne. Men de, hvilka omfatta nämnda åsigt, synas förgäta, att lagar icke böra bringas till stånd i hufvudsakligt syfte allenast att tjena såsom sitt eget mål eller i andra fall än då de ega motsvarighet i folkets rättsuppfattning.

Redan ur nu antydda allmänna synpunkt förekommer således, efter mitt omdöme, afgörande betänklighet mot bifall till ifrågavarande lagförslag.

Beträffande de grunder, på hvilka förslaget är bygdt, synes mig derjemte anledning förefinnas till följande, mera hufvudsakliga anmärkningar.

Förslaget afser, att vid sidan af den nya lagen skulle kvarstå oförändrade de till kyrkotukt hänförliga bestämmelser, hvilka innefattas i kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862; och det torde jemväl kunna antagas, att någon ändring af enahanda bestämmelser i kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 icke heller är åsyftad, ehuru förslaget derutiinnan iakttager tystnad. Att föreskrifter rörande ett och samma ämne sålunda skulle förekomma i särskilda författningar, synes vara i flera hänseenden olämpligt; och tillåter jag mig åberopa de, enligt min tanke, öfvertygande skäl emot en dylik anordning, som finnas anförda i den vid komiterades betänkande fogade, af landssekreteraren Bagge afgifna reservation.

En i vårt land hittills icke tillämpad art af kyrkotukt innefattas i förslagets bestämmelse, att den felande må af vederbörande kyrkoråd tills vidare förklaras förlustig rättighet att väljas till eller deltaga i val af ledamot i församlingens kyrkoråd och elektor för utseende af svenska kyrkans ombud vid allmänt kyrkomöte, samt att sjelf väljas till sådant ombud. Äfven om man vill åt kyrkan medgifva befogenhet att från utöfningen af dessa rättigheter skilja en församlingsmedlem, synes dock den ifrågaställda åtgärden icke vara lämplig såsom ett medel för kyrkotukt. Förgäfves skulle den, som drabbades af dylik åtgärd, söka att deri finna den kärleksfulla omsorg om den felandes bättring och återförenande med kyrkan, som bör utmärka all hennes tuktande verksamhet och hvarförutan densamma snarare leder till den tuktades ytterligare förhärdelse än till hans återupprättande. Dessutom kan, efter min åsigt, ifrågavarande tuktmedel svårligen fränkännas egenskapen att menligt in-

verka på den tuktades borgerliga anseende, en påföljd, hvilken, såsom ock komiterade i motiven till lagförslaget uttalat, icke bör genom kyrkotuktsförfarandet framkallas. Härtill kommer den oegentlighet, att, fastän de personer, hvilka, när tuktnedlet skulle emot dem tillämpas, äro i saknad af ofvannämnda rättigheter, följaktligen icke kunna blifva föremål för detsamma, lagen likväl icke anvisat något deremot svarande tuktnedel att användas emot dessa personer, bland hvilkas klass öfverträdelse af lagen antagligen skulle talrikast förekomma. Följden häraf blefve en ojemnhet i kyrkotuktsförfarandet, som icke kunde anses stå väl tillsammans med den viktiga rättsgrundsatsen om allas likhet inför lagen.

Stadgandet i förslagets 4:de §, att vissa förseelser emot kyrklig ordning skulle utgöra föremål för kyrkotukt, anser jag icke böra godkännas. Detta stadgande komme egentligen att ega tillämplighet på det stora antal församlingsmedlemmar, de så kallade frikyrkliga, hvilka i vissa delar, förnämligast i fråga om dopet och den heliga nattvarden, anse sig ej kunna gilla vår kyrkas ordning, i allmänhet ingalunda på grund af någon emot kristendomen rigtad fiendtlig lifsåskådning eller förakt för nådemedlen, utan till följd af samvetsbetänkligheter, missledd fromhet eller den föreställning, att de icke få sina religiösa behof tillfredsställda i statskyrkan. Att inom en kyrka, omfattande ett helt folk, sekter och partier bilda sig, lärer icke kunna förebyggas. Huru beklaglig en sådan söndring än är, skall dock, efter min öfvertygelse, försöket att medelst kyrkodisciplinära medel bekämpa de villfarande meningar, som härigenom uppkomma och föranleda omförmälda afvikelser från den kyrkliga samfundsordningen, alltid misslyckas. Derför skulle också kyrkotuktsförfarandet, användt emot ifrågavarande, till åtskilliga tusental uppgående och i den borgerliga sammanlefnaden, så vidt mig är bekant, i allmänhet oförvitliga och aktade personer långt ifrån att leda till det eftersträfvade målet, enhet i kyrkligt hänseende, fast hellre ännu mera aflägsna dem från kyrkan och dessutom lätteligen komma att i allmänhetens ögon framstå såsom uttryck af hierarkism och religiös intolerans, en åskådning, hvars framkallande hos folket kyrkan, särdeles under nuvarande tidsförhållanden, bör låta sig angeläget vara att i all möjlig måtto undvika. Trogen undervisning i ordets rätta lära, meddelad af ett nitiskt, upplyst samt af den kristliga kärlekens och fördragsamhetens anda besjäladt presterskap, är otvifvelaktigt kyrkans bästa och säkraste medel att bevara sig från så väl inre som yttre splittringar och att till henne återvinna sådana hennes vilseförda medlemmar, hvilka i ett eller annat hänseende brutit emot hennes ordning.

Enligt förslaget skulle åt vederbörande kyrkoherde öfverlemnas att ensam pröfva, huruvida förseelser, hvilka borde föranleda till kyrkotukt, vore för handen, samt på grund deraf besluta om den felandes inkallande för att emottaga tillrättavisningar och förmaningar. Då det i allmänhet måste blifva förenadt med synnerlig svårighet äfven för den mest samvetsgranne att säkert urskilja, när en dylik förseelse vore notorisk, i hvilken händelse allenast, på sätt i förslagets motivering rätteligen anmärkts, kyrkotukt bör ifrågakomma, torde vid omförmälda maktpåliggande och grannliga pröfning, hvilken komme att utgöra grundvalen för hela kyrkotuktsförfarandet, täta misstag med deraf föranledda obehöriga kallelser och inställelser inför kyrkoherden och kyrkorådet icke kunna undvikas. Vidsträcktheten af den makt, som uti ifrågavarande hänseende skulle läggas i kyrkoherdens hand, synes mig ock innebära grundad anledning till farhåga, att denna makt understundom kunde varda af godtycket och det ovisa nitet missbrukad. Huruvida kyrkorådet, hvars ledamöter väl i regeln utses med hufvudsakligen fästadt afseende på deras duglighet att handhafva församlingens kyrkliga ekonomi, utgör en institution, i dess närvarande skick lämpad att handlägga kyrkotuksfrågor i den utsträckning, som förslaget afser, synes jemväl kunna med skäl betviflas. Nu antydda betänkligheter torde måhända, derest kyrkotukslagstiftningen skall omarbetas, böra föranleda till öfvervägande, om icke angelägenheten kräfver, att mera betryggande anordningar för kyrkotuktens rätta handhavande vidtagas än de, förslaget i sådant afseende erbjuder.

På sålunda anförda grunder anser jag mig ega anledning afstyrka, att förslaget varder till lag upphöjdt.

Justitierådet *Isberg* anförde: Det lärer väl icke kunna förnekas, att åtskilliga företeelser på det kyrkliga området i vår tid gifva anledning att ifrågasätta, huruvida förhållandena inom den svenska kyrkan för närvarande äro sådana, att en verksam kyrkotukt kan till sannskyldigt gagn för kyrkan och församlingslifvet utöfvas, och för min del hyser jag härutinnan allvarliga tvifvelsmål. Men då såväl från kyrkomötets sida som från Riksdagen föreligga tid efter annan gjorda uttalanden, deri vigten och behofvet af kyrkotukt erkännas, och uppenbart är, att flertalet af de härom nu gällande bestämmelser äro helt och hållet föråldrade, har jag icke tilltrött mig att åt mina tvifvelsmål i en fråga af så öfvervägande kyrklig art, som förevarande, tillmäta sådan betydelse, att jag på grund af dem kan afstyrka i sin helhet det förslag till ny lagstiftning i ämnet, som nu föreligger. Vid granskning af detsamma har jag emellertid funnit anledning till följande anmärkningar:

Ingressen.

I likhet med landssekreteraren Bagge och hufvudsakligen på de af honom angifna grunder anser jag, att stadgandena i nu gällande kyrkostämmoförordningar rörande den kyrkotukt, kyrkorådet i vissa fall eger utöfva, böra upphävas, så att alla bestämmelser, som angå den allmänna kyrkotukten, hvartill jag då ej hänför varning för oenighet i äktenskap eller åsidosättande af föreskrifter i afseende å barns skolgångsskyldighet, komma att innefattas i den nya lagen.

1—5 §§.

Mot förslaget i denna del synes mig i främsta rummet kunna anmärkas, att deri sammanföras såsom föremål för ett och samma kyrkotuktsförfarande förhållanden, hvilka, enligt mitt förmenande, ur principiell synpunkt påkalla inskridande från kyrkans sida af väsentligen olika art. Den som »förer ett lastbart och förargelseväckande lefverne» eller, såsom meningen enligt min tanke riktigare borde uttryckas, den som genom förhärdelse i uppenbar synd eller last väcker allmän förargelse i församlingen, lärar visserligen, om någon kyrkotukt öfver hufvud skall ega rum, med rätta göras till föremål för kyrkans straffande verksamhet, och kyrkan må väl anses ega befogenhet att kalla en sådan medlem inför sig och genom sina tjenare och förtroendemän tillrättavisa och varna honom. Men beträffande öfriga i förslaget upptagna fall synes mig förhållandet vara ett annat. Dessa fall afse väsentligen antingen sådana företeelser, som hafva sin grund i från kyrkans lära afvikande religiösa åsikter och mot kyrkan fiendtliga sträfvanden, eller ock handlingar, som äro belagda med straff i den borgerliga lagen. Hvad det första slaget angår, synes mig hvarken ett öppet bekännande af annan lära än den kristna eller en afvikelse från statskyrkans ordning, föranledd af skiljaktighet i religiös tro, böra under nuvarande förhållanden göras till föremål för någon till verkligt strafförfarande hänförlig åtgärd från kyrkans sida. Då gällande bestämmelser icke medgifva medlemmar af statskyrkan obetingad rätt att utträda ur kyrkans gemenskap, och ett sådant utträdande icke heller låter sig göra utan afsevärda olägenheter äfven i borgerligt hänseende, skulle kyrkan, derest hon uppträdde såsom straffande gent emot här ifrågavarande företeelser, icke utan skäl kunna sägas göra sig skyldig till religions- och samvetstväng, och hennes tukande verksamhet skulle snarare öka än minska den fiendtlighet mot henne och hennes institutioner, som nu från så mångt håll

förspörjes. Härtill kommer, att kyrkostraffets eller kyrkotuktens ändamål, för såvidt angår det moment i detsamma, som afser den felandes rättande och återförande till kyrkan, icke gerna kan tänkas i dessa fall skola kunna genom straffmedel uppnås. — Beträffande handlingar, hvilka i den borgerliga lagen äro belagda med straff, synes mig icke heller kyrkotukt i egentlig mening böra ega rum, likasom sådan icke torde hafva varit afsedd i 1686 års kyrkolag. Dylika brottsliga handlingar lära icke kunna konstateras i annan ordning, än den borgerliga lagen bestämmer, och någon straffåtgärd från kyrkans sida skulle därför ej kunna i anledning af dem vidtagas, innan vederbörande vid verldslig rätt befunnits saker. Men är någon för begången förseelse dömd till verldsligt straff, och har detta gått i verkställighet, bör enligt min mening samma straff, hvilket ju äfven har till ändamål den felandes förbättring, anses till fullo försona förseelsen, så att något ytterligare strafförfarande icke må från kyrkans sida mot den felande ega rum.

Om jag således icke kan biträda komiterades uppfattning, att kyrkan skulle ega att i ofvan afsedda fall använda straffmedel eller kyrkotukt i egentlig mening, synes det mig dock, att man ensamt ur synpunkten af den kyrkan såsom statskyrka tillkommande rätt att värna om sig och sina institutioner kan och bör tillerkänna kyrkan befogenhet att vidtaga åtgärder, som, ehuru ej hänförliga till straff eller tuktmedel, dock äro egnade att sätta sådana medlemmar, hvilka i ord eller gerning visat sig såsom uppenbara motståndare till kyrkans lära och lagstadgade ordning eller eljest oskickliga att handhafva värden om församlingen och kyrkans angelägenheter, ur stånd att i dessa afseenden utöfva ett för kyrkan och hennes verksamhet skadligt inflytande. Kyrkan bör alltså, enligt min mening, visserligen icke ega rätt att mot dessa sina medlemmar använda tillrättavisningar och varningar inför pastor eller kyrkoråd, hvilka åtgärder äro att hänföra till verkliga kyrkostraff; men deremot bör man, på sätt förslaget äfven innehåller, tillerkänna henne befogenhet att förklara sådana medlemmar förlustige valrätt och valbarhet i afseende å sådana kyrkliga förtroendeuppdrag, som i förslaget omnämnas.

Huruvida ett sådant uteslutande från valrätt och valbarhet äfven må användas i fall, der, enligt hvad jag ofvan utvecklat, ett verkligt strafförfarande kan anses böra ega rum, är en annan fråga. Visserligen torde det icke vara lämpligt att, såsom komiterade föreslagit, göra uteslutandet från valrätt och valbarhet till en särskild grad af kyrkotukt, afsedd att tillämpas, der de två första graderna, tillrättavisning och varning inför kyrkoherde och kyrkoråd, visat sig fruktlösa, eftersom ett

sådant uteslutande icke kan göras gällande mot alla församlingsmedlemmar, utan endast är tillämpligt i afseende å dem, som verkligen ega valrätt och valbarhet i här afsedda fall. Men då en församlingsmedlem, hvilken uppfört sig så, att han upprepade gånger blifvit föremål för tillrättavisningar och varningar från kyrkans sida, lika litet kan anses skickad att deltaga i vården af kyrkans angelägenheter som den medlem i kyrkan, hvilken omfattat annan troslära eller gjort sig skyldig till religionsbrott, synes kyrkans rätt att skydda sig och sina intressen påkalla, att äfven den, som ådragit sig kyrklig tillrättavisning andra gången, omedelbart såsom följd deraf förklaras förlustig ifrågavarande kyrkliga rättigheter.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer jag:

att i 2 § såsom föremål för kyrkans straffande verksamhet eller kyrkotukt i egentlig mening allenast upptages det fall, att församlingsmedlem genom förhärdelse i uppenbar synd eller last åstadkommer allmän förargelse i församlingen; dock att sådan kyrkotukt ej må ega rum, der fråga är om gerning, som är belagd med straff i allmän lag;

att medlen för utövande af denna kyrkotukt bestämmas till de af komiterade föreslagna två första graderna, tillrättavisning och varning inför kyrkoherde och kyrkoråd, med den afvikelse från förslaget likväl, att äfven tillämpningen af första tuktgraden göres beroende på bestämmande af kyrkorådet;

att i 3 § stadgas: *dels* att, der församlingsmedlem blifvit genom laga kraftvunnet utslag sakfäld för brott, som omförmäles i 1 eller 2 § af 7 kap. strafflagen eller i förordningen angående ansvar för den, som söker förmå annan till affall från den evangeliskt lutherska läran den 16 november 1869, eller genom smädande af den kristna tron eller eljest visadt uppenbart motstånd mot densamma åstadkommit allmän förargelse i församlingen, kyrkorådet skall ega förklara sådan församlingsmedlem, sedan tillfälle lemnats honom att, om han så åstundar, afgifva yttrande i ärendet, förlustig valrätt och valbarhet i de i förslaget angifna hänseenden, dock att sådant förklarande ej må meddelas, sedan mera än ett år förflutit efter inträffandet af det förhållande, hvarå förklarandet skulle grundas; *dels ock* att samma lag skall vara gällande i fråga om den, som ådragit sig kyrkotukt i andra graden enligt 2 §; dervid emellertid, i händelse förklarandet meddelas vid samma tillfälle då nämnda tukt utöfvas, någon ytterligare procedur för inhemtande af vederbörandes yttrande särskildt i anledning af frågan om berörda förklarande icke lärer erfordras;

samt att i 4 §, för åsidosättande af kyrklig ordning i der afsedda fall, och i 5 §, för öfverträdelse af der omnämnda förbud, stadgas enahanda påföljd, som enligt hvad jag nu hemställt skulle i 3 § föreskrifvas.

Komiterade hafva, såsom förslaget visar, ansett kyrkorådets förklarande rörande förlust af ifrågavarande kyrkliga rättigheter böra gälla tills vidare, intill dess den, som af förlusten drabbats, rättat sig, då kyrkorådet skulle ega att till all kraft och verkan upphäfva detsamma. En sådan bestämmelse kan möjligen anses följdriktigt framgå ur komiterades uppfattning, att nämnda förklarande är att betrakta såsom en särskild grad af kyrkotukt, hvilken såsom sådan har till ändamål, bland annat, att verka till den tuktades förbättring och återförande till kyrkan. Men den för med sig verkningar, hvilka, enligt mitt förmenande, äro i hög grad betänkliga. Särskildt förefaller pröfningen, huruvida bättring inträdt eller ej, vara af synnerligen ömtålig art och synes lätt kunna föranleda maktmissbruk å ena sidan och oförskyld förödmjukelse å den andra. Ej heller torde en bestämmelse af denna beskaffenhet vara af nöden, om man, i likhet med hvad jag föreslagit, ser i utslutandet från de kyrkliga rättigheterna endast ett medel i kyrkans hand till att förekomma, att icke värden af hennes angelägenheter faller i händerna på personer, hvilka kunna befaras komma att verka till kyrkans skada. Utgår man från sistnämnda förutsättning, synes man kunna fixera fortvaron af förlusten till viss tid, i det man antager, att, om vederbörande under någon jemförelsevis längre tidsföljd efter förlustens inträdande icke låtit komma sig till last något förfarande, som gifver anledning till nytt förlustförklarande, detta förhållande utgör bevis derom, att den fara för skadligt inflytande på kyrkans angelägenheter, som förut ansetts hafva från hans sida förefunnits, icke vidare är för handen. Ett sådant antagande är visserligen icke berättigadt i de i 4 § omnämnda fall, då församlingsmedlem vägrar att låta döpa sitt barn eller hindrar barn, som åtnjutit konfirmationsundervisning, mot dess vilja från att konfirmeras, med mindre rättelse verkligen skett; men en vidhållen vägran eller ett fortsatt hindrande i dessa fall utgör förnyad anledning för kyrkorådet att genom upprepade förlustförklaranden utsluta en sådan församlingsmedlem från ifrågavarande rättigheter, så länge kyrkans väl sådant fordrar och förhållandena i öfrigt dertill föranleda.

Jag föreslår alltså, att i lagen införes föreskrift derom, att den förlust af valrätt och valbarhet, hvarom här är fråga, skall gälla för viss tid, hvilken med hänsyn särskildt till de stadgade perioderna för kyrkorådsvälen synes lämpligen kunna bestämmas till två år.

6 och 7 §§.

De af mig vid föregående paragrafer gjorda anmärkningar föranleda åtskilliga ändringar i 6 och 7 §§, hvarom jag här endast velat erinra.

8 och 9 §§.

Såsom följd af hvad jag ofvan hemställt skulle 8 § komma att utgå liksom den i 9 § förekommande satsen »så ock beslut, hvarigenom dylikt förklarande blifvit upphäfdt».

10 §.

I likhet med reservanten inom komitéen anser jag bestämmelsen rörande tid och ordning för öfverklagande af kyrkoråds beslut i här afsedda fall böra införas i föreliggande lagförslag; och åberopar jag härom i öfrigt mitt yttrande i anledning af komiterades särskilda förslag till lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål.

Mina anmärkningar vid 1—5 §§ föranleda vissa jemkningar i redaktionen af första stycket af förevarande § och möjligen äfven utslutande af andra stycket.

11 §.

Såsom följd af mina förut framställda ändringsförslag bör sista punkten i första stycket af denna § utgå och lydelsen af §:n i öfrigt omredigeras.

12 §.

Under hänvisning till mitt yttrande vid 14 § i komiterades särskilda förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, hemställer jag, att förevarande § måtte utgå.

13 §.

Bestämmelsen i 14 kap. 1 § giftermålsbalken, att makar för oenighet i äktenskap skola af kyrkoherden i församlingen varnas »efter ty

i kyrkolagen säges», syftar å 16 kap. 11 § kyrkolagen. Detta lagrum föreslå nu komiterade skola genom den nya lagen upphävas, hvaraf möjligen skulle kunna dragas den slutsats, att hänvisningen i 14: 1 giftermålsbalken hädanefter skulle afse lagen om kyrkotukt, och förenämnda varning för oenighet i äktenskap ske i öfverensstämmelse med dess föreskrifter, d. v. s. af kyrkoherden i närvaro af en eller två församlingsmedlemmar. Då detta ej är meningen, bör till undvikande af missförstånd antingen i förslaget uttryckligen utsägas, att det ej åsyftar ändring i det förfarande 14: 1 giftermålsbalken omnämner, eller ock ur sistnämnda lagrum uteslutas orden: »efter ty i kyrkolagen säges».

De i 5 kap. 2 § kyrkolagen samt kongl. brefven den 12 januari 1698, den 26 augusti 1756 och den 24 augusti 1784 förekommande bötesbestämmelser, hvilka af komiterade nu föreslås till upphäfvande, måste anses redan genom nya strafflagens införande vara upphäfdade och böra därför från §:n uteslutas. I öfrigt torde böra erinras, att äfven vissa andra bland de till upphäfvande föreslagna författningar, om de än icke blifvit genom senare lagstiftning uttryckligen upphäfdade, likväl såsom föråldrade upphört att tillämpas.

Justitierådet *Afzelius* utlät sig: Kyrkans rätt att mot dem af hennes medlemmar, hvilka uppträda såsom hennes fiender eller öfverträda hennes ordning, inskrida tillrättavisande och tuktande, kan icke dragas i tvifvel, och kyrkotukten kan för sitt berättigande åberopa uttrycklig biblisk grund. Men vid dess utöfning måste tillses, att icke dess ändamål — främjandet af det andliga lifvet inom kyrkan — förfelas. För att den skall kunna verka på samma gång kraftigt och välsignelsebringande, måste den uppbäras af ett starkt och lifligt församlingsmedvetande och utöfvas genom medel, hvilka äro egnade att befordra nämnda högre ändamål. I en folk- eller statskyrka måste kyrkotuktens utöfning blifva förenad med en viss svårighet, då kyrkan inom sig hyser element, hvilka i verkligheten äro för henne främmande, men hvilka, å ena sidan, icke ega obetingad frihet att ur henne utträda och hvilka, å andra sidan, kyrkan icke eger att från sig utsöndra; hennes tuktande inskridande mot dessa element får därför lätt nog utseende af ett tvång mot olika tänkande. Lemnar icke det kyrkliga församlingsmedvetandet tuktförfarandet erforderligt stöd, förlora dessa tukttåtgärder, äfven om de inskränkas till påföljder af kyrklig art, i den allmänna uppfattningen sin rent kyrkliga karakter och få sin betydelse egentligen genom det i yttre måtto förödmjukande, som vid dem kan fästas. Tukten blifver på samma gång svag och för sitt egentliga ändamål otjenlig.

Att vid sådant förhållande den närvarande tidpunkten är föga gynsam för lagstiftningsåtgärder på detta område inom vår kyrka, synes uppenbart och har jemväl under frågans föregående behandling inom den kyrkliga representationen blifvit af flere bland kyrkans erfarnaste målsmän vitsordadt. Det försök till sådan lagstiftning, det remitterade förslaget innefattar, torde icke heller vara egnadt att jäfva ett sådant omdöme. Förslaget synes vara både i sig sjelft otillfredsställande och med afseende å för handen varande förhållanden olämpligt.

Kyrkotukten skulle enligt förslaget utöfvas dels genom förmaningar och varningar, dels genom fränkännande af vissa kyrkliga rättigheter. Hvad först angår detta sistnämnda tuktmedel, hvilket är för vår kyrkolagstiftning nytt, är detsamma såsom tuktmedel synnerligen svagt. Det lider af den för ett sådant — särskildt det som skulle vara tuktförfarandets slutpunkt — väsentliga bristen att icke kunna mot *alla* felande användas. Men äfven der icke saknaden af de kyrkliga rättigheter, om hvilka här är fråga, af sig sjelf utesluter tuktmedlets användning, skulle i det öfvervägande antalet fall förlusten såsom sådan för den deraf träffade sakna verklig betydelse, då utöfningen af dessa rättigheter i allmänhet icke för honom vore af något värde. Väl åberopas af komitén för införandet af nämnda anordning jemväl ett annat skäl för att sålunda »de församlingsmedlemmar, som kunna utöfva inflytande på och deltaga i kyrkostyrelsen såväl inom den enskilda församlingen som inom kyrkan i dess helhet, blifva, så länge de äro felande, beröfvade möjligheten till ett sådant inflytande». Men icke heller från sådan synpunkt torde den föreslagna anordningen vara behöflig eller lämplig. Der församlingsmedvetandet icke är alldeles förvilladt, läser ett sådant inflytande, som härigenom skulle utestängas, icke behöfva befaras; och skulle i någon församling förhållandena vara sådana, att personer, hvilka af denna förlust borde träffas, verkligen kunde utöfva inflytande på kyrkostyrelsen — något som väl endast i fråga om de i 4 och 5 §§ afsedda personer torde ligga inom möjlighetens område —, lära samma förhållanden utan tvifvel föranleda, att, innan den ifrågasvarande påföljden hunnit i erforderlig utsträckning tillämpas, kyrkorådet erhöle en sammansättning, som uteslöte påföljdens vidare användande. Vidkommande åter den andra arten af kyrkotuktsmedel, hvilken skulle bestå i förmaningar och varningar, så innefattar förslaget i denna del endast en vidare utveckling af nu gällande ordning; väsentligen enahanda befogenhet tillkommer äfven för närvarande församlingens pastor och kyrkoråd. Om emellertid erfarenheten visat, att denna befogenhet endast i ringa utsträckning begagnas, synes detta ådagalägga, att en

utveckling af samma befogenhet nu icke är påkallad. De förhållanden, hvilka inverkat förslamande på denna art af kyrkotukt, lära icke vara med stiftandet af den nya lagen undanröjda och skulle antagligen för-
anleda, att äfven den nya lagen blefve en lag på papperet eller, der den verkliga och med kraft tillämpades, visade sig sakna nödigt underlag i församlingsmedvetandet. I intetdera fallet komme den att medföra verkligt gagn.

På grund af nu anförda förhållanden finner jag mig böra afstyrka förslaget upphöjande till lag.

Justitierådet *Carlson* afgaf följande yttrande: Enligt förslaget skulle kyrkotukt kunna åläggas

dels på grund af brott,

dels på grund af andra osedliga gerningar och

dels på grund af rent kyrkliga förseelser.

Då förstnämnda två slag af gerningar äfven utgöra föremål för den borgerliga lagstiftningen, synes det vara af vigt att tillse, huruvida förslaget bestämmelser i dessa delar låta förena sig med den borgerliga lagens stadganden och åskådningssätt.

Enligt min uppfattning är detta icke förhållandet.

Den borgerliga lagen skiljer emellan brott, som höra under allmänt åtal, och brott, som få åtalas endast af målsegaren eller, efter angivelse af honom, af allmän åklagare. I fråga om förra slaget af brott anser lagen det vara statens pligt att, oberoende af målsegarens vilja, söka upptäcka brottet och befordra gerningsmannen till straff. Beträffande brott, som ej höra under allmänt åtal, företager deremot staten icke utan målsegarens vilja någon åtgärd för brottets upptäckande; tvärtom tillåter staten icke att brottet, utan målsegarens önskan eller gerningsmannens eget åtgörande, må blifva känt. Staten fordrar, enligt 16 kap. strafflagen, att tredje man, som erhållit vetskap om ett sådant brott, skall, om målsegaren låter sig nöja, behålla denna vetskap för sig sjelf och icke meddela den åt andra. Vissa arter af dylika brott, såsom hor och våldtäkt, äro just af det skäl undantagna från allmänt åtal, att man ansett det kunna medföra skada eller obehag för den för-
orättade, att brottet blefve känt.

Då nu förslaget tillåter, att ett brott, som ej hör under allmänt åtal, oberoende af målsegarens vilja och utan hänsyn till den skada han tilläfventyrs kan lida genom brottets dragande inför offentligheten, göres till föremål för förhandling inför de kyrkliga myndigheterna och af dessa konstateras, torde det icke kunna förnekas, att i detta afse-

ende en betänklig stridighet förefinnes emellan förslaget och den borgerliga lagen.

I lika hög grad är detta fallet beträffande osedliga gerningar, hvilka icke innefatta brott.

Den borgerliga lagen straffar den, hvilken mot annan utsätter eller fortsprider rykte om sådan gerning, äfven om ryktet skulle vara sant, hvilket icke tillåtes honom att bevisa; förslaget åter låter de kyrkliga myndigheterna gifva ryktet ökad offentlighet genom att konstatera gerningen.

Nödig hänsyn till den borgerliga lagen synes alltså fordra, att förslagets bestämmelser, i hvad de angå brottsliga gerningar, i viss mån begränsas, och att hvad förslaget innehåller om kyrkotukt för andra osedliga gerningar helt och hållet uteslutes.

Ett annat viktigt skäl talar ock för sistnämnda åtgärd.

Om det ock må antagas, att användande af kyrkotukt mot den, som, utan att begå brott, förer ett lastbart och förargelseväckande lefverne, någon gång kunde vara till nytta för honom eller kyrkan, torde dock detta icke vara förhållandet i allmänhet. Med ett skoningslöst tillämpande af den föreslagna lagen i denna del å alla förekommande fall, utan hänsyn till person, skulle säkerligen uträttas mera ondt än godt, icke minst för kyrkan sjelf. Men å andra sidan skulle det icke vara lämpligt att vid lagens tillämpning taga hänsyn till personliga förhållanden och den nytta eller skada, som i hvarje särskildt fall kunde väntas af en kyrkotuktsåtgärd. Då en dylik åtgärd, i följd af den vanära gerningens konstaterande och bekantgörande medför, har karakteren af ett straff, skulle det vara sårande för rättskänslan, om detta straff komme att drabba vissa, men icke andra, lika skyldiga församlingsmedlemmar.

Men om en osedlig gerning icke bör medföra kyrkotukt i annat fall, än då densamma utgör ett brott, måste man för kyrkotukts användande å sådan gerning uppställa det ytterligare vilkor, att gerningens verklighet och brottslighet blifvit konstaterad af domstol. Det skulle nemligen icke vara med god ordning och gällande rättsuppfattning förenligt, att de kyrkliga myndigheterna, innan åtal för brott blifvit vid domstol anställt eller medan åtal vore på domstols pröfning beroende eller sedan åtal blifvit af domstol ogilladt, förklarade brottet uppenbart och för detsamma ålade kyrkotukt.

Såsom föremål för kyrkotukt upptager förslaget *dels* vissa angifna arter af brott, nemligen de, hvilka omnämnas i 7 kap. 1 och 2 §§ straff-

lagen samt i förordningen den 16 november 1869, dels ock brott i allmänhet, hvilka utmärka ett lastbart och förargelseväckande lefverne.

I förstberörda afseende gifver förslaget, enligt min uppfattning, icke anledning till annan anmärkning, än att med nämnda arter af brott måhända borde likställas vissa andra brott, som omedelbart röra kyrkan.

Hvad åter angår öfriga brotten, så torde emellan dessa, å ena sidan, och de endast osedliga gerningarne, å andra sidan, icke från kyrklig synpunkt förefinnas så väsentlig skilnad, att kyrkotukt bör användas mot de förra, om sådan ej kan tillämpas å de senare.

Förslagets bestämmelser i fråga om de kyrkliga förseelser, hvilka böra föranleda kyrkotukt, torde kunna i hufvudsak godkännas, under förutsättning att de öfverensstämman med de stadganden, hvilka i sammanhang med lagen om kyrkotukt varda antagna angående Herrens heliga nattvard, jordfästning samt särskilda sammankomster för andaktsöfning.

Då allmänna kyrkomötet har till uppgift att deltaga i den lagstiftning, genom hvilken kyrkans lära och ordning bestämmas, synes det icke vara riktigt att från valrätt och valbarhet till kyrkomötet utsluta någon allenast på den grund, att han i en viss fråga, t. ex. om lek-mans befogenhet att utdela nattvarden, hyser en åsigt, som icke öfverensstämmer med den i gällande kyrkolagstiftning uttalade. Så skulle emellertid kunna ske, derest, såsom föreslagits, förlust af sådan valrätt och valbarhet finge användas såsom kyrkotuktsmedel mot de i 4 och 5 §§ omnämnda kyrkliga förseelser. I följd häraf och då skäl torde saknas att stadga dylik påföljd endast för de få fall, då ett kyrkotuktsförfarande af annan anledning bör inträda, hemställer jag, att hvad förslaget i denna del innehåller måtte utslutas. Härigenom skulle tillika den fördel vinnas, att verkan af ett beslut om kyrkotukts användande inskränkes till den församling, som meddelat beslutet.

I likhet med den skiljaktige ledamoten inom komitén anser jag det vara förkastligt att genom böter, viten eller hemtving tvinga personer till inställelse inför kyrkorådet, då fråga är om kyrkotukt för rent kyrkliga förseelser. Men jag håller tillika före, att sådana tvångsmedel icke heller böra användas vid utöfning af kyrkotukt i andra fall. Om det anses nödigt, att den strängaste art af kyrkotukt, förlust af vissa kyrkliga rättigheter, bör föregås af en lindrigare art, nemligen varning, torde sådan böra meddelas skriftligen, i händelse den felande icke på kallelse frivilligt inställer sig.

Derest förslaget ändras i sådan rigtning, synas föreskrifterna i 5 § samt i förslaget till lag angående särskilda sammankomster för andakts-

öfning lämpligen kunna utbytas mot stadganden af innehåll, att medlem af kyrkan, hvilken uppträder på sådant sätt, som i sistnämnda förslag omnämnes, gör sig förfallen till kyrkotukt enligt 2 § 2 mom. i förslaget till lag om kyrkotukt. Det af komitén föreslagna förfaringssättet att meddela förbud skulle nemligen vara oformligt i det fall, att personen icke egde rösträtt å kyrkostämma och någon påföljd af förbudets öfverträdande följaktligen icke kunde tillämpas.

Om en lag om kyrkotukt utfärdas, torde denna böra upptaga alla de förseelser, för hvilka kyrkotukt må ega rum. Kyrkorådets befogenhet att meddela föreställningar och varningar på grund af förordningarne om kyrkostämma m. m. samt om kyrkostämma m. m. i Stockholm synes därför böra inskränkas till de fall, som omförmälas i 14 kap. giftermålsbalken samt i 51 § af stadgan angående folkundervisningen i riket.

Med den skiljaktige ledamoten inom komitén är jag ock ense derom, att lagen om kyrkotukt bör innehålla föreskrifter angående sätet och villkoren för sökande af ändring i beslut, som kyrkorådet på grund af samma lag meddelar.

Justitierådet *Lilienberg* anförde: De af flere högsta domstolens ledamöter nu framställda anmärkningar emot ifrågavarande förslag finner jag fullt befogade, såvidt angår de föreslagna åtgärderna såsom kyrkotukt betraktade, och den enda synpunkt, ur hvilken jag för min del skulle kunna finna giltiga skäl tala för den strängaste gradens antagande, är kyrkans obestriddliga rätt att från deltagande i dess förvaltning utesluta dåliga eller fiendtliga element. Men derest man i detta afseende icke hyser förtroende till valkorporationerna sjelfva, utan så att säga genom en dom vill söka garantier, mötes man af synnerligen stora svårigheter, som förslaget enligt min tanke icke kunnat öfvervinna. Ty denna förlust af valrätt och valbarhet, såsom redan är anmärkt omöjlig att tillämpa mot hvarje felande församlingsmedlem, komme att i verkligheten te sig såsom en ny sorts förlust af medborgerligt förtroende med ty åtföljande vanära inför allmänna opinionen. Det måste vidare anses som en stor oegentlighet att, fastän en och samma kyrka är i hela riket rådande, förlusten ändock upphör genom flyttning från en till annan församling. Men det är dock kanske mest då upphäfvandet af beslutet ifrågakommer, som svårigheterna möta, när upphäfvandet skulle bero icke deraf att viss tid förflutit, utan af en undersökning, huruvida den ifrågavarande personens sinnestillstånd förändrats; och huru svårt skulle det icke i synnerhet i stora stadsförsamlingar

blifva att finna erforderligt material för ett samvetsgrant omdöme i dessa ömtåliga fall? Slutligen kan jag icke underlåta att i likhet med justitierådet Lindbäck anmärka, att kyrkoråden icke synas mig vara i besittning af erforderliga egenskaper för denna kyrkotukts handhavande, såsom de äro, med hufvudsakligt afseende å förvaltningen af kyrkans ekonomi. Deras opartiskhet vid bedömande af andra församlingsmedlemmars kompetens till befattningar, som de sjelfva kunna vara angelägna att få bibehålla, skulle också säkerligen komma att blifva föremål för tvifvel. På dessa skäl måste jag förena mig med justitieråden Afzelius och Lindbäck i deras afstyrkande af förslaget.

Justitierådet *Skarin* yttrade: Liksom andra trossamfund har den svenska lutherska kyrkan, sedan den vunnit erkännande såsom statskyrka, sökt att med yttre maktmedel såväl skydda sig sjelf mot intrång af andra trosläror som ock bland sina församlingsmedlemmar upprätthålla ordning, tukt och sedlighet.

De maktmedel, som i detta afseende stälts till kyrkans förfogande, hafva ingalunda varit obetydliga. Varningar och förmaningar af själasörjaren, ensam eller i närvaro af tillkallade församlingsmedlemmar, af kyrkoråd, af biskop och konsistorium, stockstraff, arbete till kyrkan, penningböter, uppenbar och enskild skrift eller kyrkopligt, utestängande från nattvardens bruk och andra kyrkans friheter, eller det mindre bannet, samt syndarens skiljande från den kristliga kyrkans delaktighet och hans sättande utom Guds församlings gemenskap, eller det större bannet, äro allt medel, som lagstiftningen bemyndigat kyrkan att mot felande församlingsmedlemmar använda.

Hvad historien och erfarenheten lära om de resultat, som med dessa medel vunnits, är emellertid ej egnadt att ingifva särdeles förtroende, vare sig till deras ändamålsenlighet eller till lämpligheten af deras användning af kyrkan för dess syften.

I den mån upplysningen och samhällsmedlemmarnes förmåga af sjelfständigt omdöme ökats, hafva dessa medel, det ena efter det andra, af allmänna tänkesättet utdömts.

Stockstraff och uppenbar kyrkopligt äro genom uttryckliga lagbud afskaffade; och ehuru de öfriga tuktmedlen nominelt kvarstå, kan ju knappast sägas, att de såsom kyrkotukt numera komma till användning. Visserligen måste på grund af särskilda stadganden (14: 1, 2 giftermålsbalken och 51 § i folkskolestadgan samt kongl. förordningen angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande den 4 maj 1855) i vissa bestämda fall varningar af pastor eller kyrkoråd äfven-

som enskild skrift ega rum; men detta, som sker utan någon egentlig pröfning eller beslut å kyrkans sida, kan svårligen hänföras till kyrkotukt.

Faktiskt torde sålunda i vårt land numera kyrkotukt, oaktadt de många derom qvarstående lagbuden, icke eller åtminstone endast i mycket obetydlig grad utöfvas.

Förslaget vill emellertid genom de antiqverade lagbudens återupplifvande och deras lämpande efter nuvarande förhållanden, ånyo införa sådan.

Det vill i sådant syfte såsom tuktmedel använda dels de redan nu legaliter existerande varningarne af pastor i tillkallade församlingsmedlemmars närvaro och af kyrkoråd och dels ett hittills oförsökt dylikt medel: förlust af valrätt och valbarhet till kyrkoråd och kyrkomöte.

Att återuppreparandet i den nya lagen af redan nu gällande stadganden och varningar skulle göra dessa mer än hittills användbara och använda, synes föga antagligt.

Det nya tuktmedlet, förlusten af förenämnda valrätt och valbarhet, förefaller allt för svagt, att deraf någon förbättring i nu rådande förhållanden torde vara att påräkna. Det är, såsom redan inom högsta domstolen framhållits, ej tillämpligt på alla samhällsmedlemmar; och det kommer antagligen att i regeln drabba endast sådana, för hvilka förlusten af valrätt eller valbarhet i nämnda hänseende icke har någon betydelse.

Jag är för min del urständsat att inse, på hvad grund någon mera verksam och ändamålsenlig kyrkotukt är att af förslaget hoppas. Det mest sannolika synes mig vara, att detsamma, om det till lag upphöjes, kommer att, liksom de nu gällande lagbuden om kyrkotukt, i de flesta fall förblifva en död bokstaf, utan annan betydelse än att utgöra ett nytt bevis på vanmakten af lagbud, som icke öfverensstämman med eller hafva sin grund i det allmänna rättsmedvetandet; och skulle i något fall försök å kyrkans sida göras att med de tuktmedel, förslaget erbjuder, stäffa oordningar och oskick, lär erfarenheten snart nog komma att, ändå mer än hittills, visa olämpligheten att med dylika medel söka verka för kyrkans ändamål.

Efter min uppfattning är införandet af verksam kyrkotukt för närvarande så stridande mot allmänna tänkesättet, att det torde befinnas omöjligt att nu framlägga en antaglig och ändamålsenlig lag derom.

Upprätthållandet af yttre ordning, tukt och sedlighet lär lämpigast böra öfverlemnas åt de världsliga myndigheterna, som derfor ega tillräckliga utvägar, eller åtminstone lätteligen kunna få fylldt hvad

härutinnan kan brista. Staten har naturligtvis både pligt och intresse att genom sin lagstiftning och lagskipning värna om kyrkan liksom om sina öfriga institutioner.

För kyrkan och dess ställning inom församlingen torde det vara en afgjord fördel, att dess tjänare befrias från omsorgen och ansvaret för upprätthållandet af den yttre ordningen. Själasörjaren kan ej mot sina församlingsbor uppträda såsom tuktomästare, åklagare och domare, utan menligt inflytande på det kärleksfulla förhållande, som bör dem emellan råda och som torde vara ett nödvändigt vilkor för att han skall kunna med framgång verka till församlingens bästa.

Befrielsen från detta världsliga bestyr lärer derjemte ej hindra, utan tvärtom befrämja det djupt ingripande, i många fall rent af oemotståndliga inflytande, kyrkan har att vinna, när dess tjänare, uteslutande med de medel, deras höga uppgift dem anvisar, i uppoffrande kärlek och oegennyttigt nit samt i förtröstan till ordets och sanningens egen kraft genom lära och föredöme verka på åhörarnes hjertan och samveten för kyrkans heliga ändamål.

Der kyrkan vunnit sådant inflytande, lärer föga behof af kyrkotukt förefinnas.

I följd af hvad jag sålunda anført, och instämmande för öfrigt i det hufvudsakliga af hvad justitieråden Lindbäck, Afzelius och Lilienberg yttrat, måste jag i likhet med dem afstyrka förslaget.

Justitierådet *Svedelius* instämde med justitierådet *Afzelius*.

2:o) *Förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.*

Justitieråden *Lilienberg* och *Isberg* hemstälde, att, då vissa af de i 7 och 17 kapitlen kyrkolagen meddelade stadganden redan blifvit genom senare utkomna författningar upphäfdade, ingressen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Med upphäfvande ej mindre af 6 och 8 kapitlen kyrkolagen, gällande delar af 7, 11 och 17 kapitlen samma lag, cirkuläret — — — förordnas som följer:»

Genom en sådan ändring i redaktionen skulle äfven undvikas uttrycket »gällande §§ i 11 kap. samma lag», hvilket i förslaget användts i en något oegentlig betydelse, i det dermed afsetts äfven §§, hvilka i vissa delar redan blifvit upphäfdade, ehuru de i andra ännu gälla.

2 §.

Justitieråden *Skarin, Lilienberg, Carlson, Afzelius* och *Isberg* anmärkte, att då den i 2:dra mom. presten ålagda skyldighet att utan särskild kallelse i själavårdande syfte besöka de församlingsmedlemmar, som befinna sig i lekamlig eller andlig nöd, kunde anses följa redan af stadgandet i 1 §, syntes detta mom. kunna utgå. Bibehölles det, torde bestämmelsen derom böra affattas mindre ovilkorligt, så att den lemnade presten öppet att inskränka dessa besök till sådana fall, der verkligt gagn af desamma kunde vara att förvänta.

4 §.

Högsta domstolens samtliga ledamöter förenade sig om det yttrande, att då i slutet af förevarande § medgäfves prest att, der den skrifandes bekännelse gäfvde vid handen, att brottslig gerning mot någon tillämnades, varna »denne», och detta uttryckssätt förde tanken allenast på brott, som tillämnades mot en fysisk person och ej t. ex. mot staten (8 kap. strafflagen), men en sådan begränsning i stadgandet icke läte sig förklara och helt säkert ej heller i förslaget afsåges, hemställdes om en sådan jemkning i redaktionen, att den påpekade oegentligheten undanröjdes.

5 § 2 mom.

Justitierådet *Isberg* yttrade: Då det torde få anses öfverensstämmande med en riktig uppfattning af den svenska kyrkans lära, att det mått af insigter i kristendomens sanningar och särskildt betydelsen af den heliga nattvarden, hvilket bör ställas såsom vilkor för rättigheten att blifva delaktig af detta sakrament, icke må sättas öfver det väsentliga och rent elementära, synes man vara berättigad att antaga, att ett barn, som, efter att redan i skolan hafva haft tillfälle inhemta kändedom om kristendomens grundsanningar, ytterligare fått åtnjuta särskild konfirmationsundervisning, så anordnad som förhållandet är inom svenska kyrkan, i allmänhet skall vara så beredt, att tillträde till nattvarden icke på grund af bristande kristendoms-kunskap kan detsamma förvägras, och att i de undantagsfall, der det normala kunskapsmättet icke kan antagas vara uppnådt, sådant berott på en mindre vanlig brist i förståndsförmågan eller andra särskilda omständigheter, som böra föranleda nedsättning jemväl i de fordringar, som uti ifrågavarande afseende i allmänhet böra ställas på dem, hvilka lemnas rätt att af sakramentet undfå del.

Jag anser därför att, sedan ett barn en gång blifvit delaktigt af konfirmationsundervisning, detta förhållande bör i och för sig betraktas såsom tillfyllestgörande bevis för, att hinder af här ifrågakomna art icke möter för barnet att begå nattvarden, och att således presten ej må ega ingå i vidare pröfning af barnets kristendomskunskap eller, såsom hittills ofta inträffat, år efter annat uppskjuta barnets kommunion för att under tiden låta det genomgå upprepade kurser i konfirmationsundervisning. För sådant ändamål hemställer jag, att ur 2:a mom. af förevarande § uteslutas de uttryck, som syfta på en dylik pröfningsrätt, hvarjemte, för det fall att någon, som deltagit i konfirmationsundervisning, skulle undandraga sig den derpå följande konfirmationen, ett tillägg torde böra göras till §:n af innehåll, att anteckning om erhållen konfirmationsundervisning skall göras i kyrkoboken, på det att detta förhållande må kunna äfven i nyssnämnda fall när som helst med lätthet konstateras.

Justitierådet *Skarin* anförde: Af detta föreslagna lagrum jemfördt med 13 § följer, att barn, som efter erhållen konfirmationsundervisning, pröfvats beredt att få tillträde till den heliga nattvarden, skall, såvida barnet åstundar deraf varda delaktigt, »*offentligen konfirmeras*». Enligt kyrkohandboken innebär denna konfirmation, bland annat, att barnet skall med »ja» besvara fem särskilda, till detsamma ställda, i handboken formulerade frågor, af hvilka tre afse trosbekännelsen och två trohetslöften.

Naturligtvis är kyrkans mening, att dessa svar, hvad trosbekännelsen angår, skola af barnet afgifvas endast i det fall, att de grunda sig på barnets verkliga och upprigtiga tro och öfvertygelse, emedan i annat fall svaren ju skulle innebära en osanning.

Nu är väl att hoppas, att i de flesta fall barnet kan ur sitt fulla hjerta lemna de svar, kyrkan äskar. Det kan emellertid hända och lärer, efter hvad jag försport, i icke så få fall händt, att barnet funnit sig icke kunna med rent samvete jakande besvara handbokens frågor angående trosbekännelsen och att det af sådan anledning afhållit sig från konfirmationen och i följd deraf ej heller fått deltaga i nattvarden.

Men, oaktadt barnet funnit sig ej ega sådan öfvertygelse, att det kunnat offentligen förklara sig tro *allt* hvad de tre frågorna om trosbekännelsen innehålla, så kan barnet känna en innerlig längtan och ett djupt behof att få deltaga i nattvarden, fastän det har nog rättskänsla och sanningskärlek att ej vilja köpa sig rättigheten dertill med ett uttalande, som det finner vara mot sanningen stridande.

Lagstiftaren måste här göra sig den allvarliga frågan, huruvida den omständighet, att barnet ej kunnat komma till öfvertygelse om sanningen af *allt* hvad den apostoliska trosbekännelsen innehåller och förty ej velat underkasta sig den offentliga konfirmationen, är tillräckligt skäl för att utestänga barnet från nattvarden. Det förefaller mig som ett sådant barn mindre borde anses dertill ovärdigt, än ett sådant, som vid konfirmationen afgifver sina svar utan eller möjligen mot egen öfvertygelse.

Då det synts mig af vigt, att denna fråga toges under noggrant öfvervägande, har jag ansett mig böra uttala de betänkligheter jag för min del hyser mot lagbud, hvarigenom den offentliga konfirmationen göres till vilkor för rättigheten att varda af den heliga nattvarden delaktig.

7 §.

Justitieråden *Afzelius* och *Isberg* hemstälde, att genom jemkning af redaktionen måtte utmärkas, att bestämmelsen i andra punkten af första stycket afsåge allenast offentlig eller allmän nattvardsgång.

8 §.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitieråden *Skarin*, *Lilienberg*, *Afzelius* och *Isberg* instämde, yttrade: I det förslag till kyrkolag, som år 1873 afgafs af utsedde komiterade, förekommer i kap. 4 § 3 det stadgande, att ej må annan än prest utdela nattvarden; men om någon är i dödsfara stadd och prest ej kan anträffas, må hvilken kristen, som derom anlitas, aflösning och nattvard meddela; och blef förslaget härutinnan vid dess granskning af högsta domstolen lemnadt utan anmärkning. En motsvarande bestämmelse återfinnes ock i den för Finland gällande kyrkolag af den 9 december 1868. Med afseende härå, och då rättighet för lekman att i omförmälda fall utdela nattvarden torde vara öfverensstämmande med den protestantiska kyrkans grundsatser, synes det önskvärdt, att föreskrift angående en dylik rätt äfven må inrymmas i den nya lag om nattvarden, som kan varda utfärdad, i hvilken händelse förevarande § bör erhålla sådan ändrad lydelse, som af den ifrågakända föreskriften betingas.

Justitieråden *Lilienberg* och *Isberg* ville ytterligare fästa uppmärksamheten derå, att det ifrågasatta tillägget till denna § syntes särskildt påkallas af hänsyn till personer, stadda på längre sjöresor.

9 §.

Justitierådet *Lindbäck* anförde: Derest förslaget till lag angående kyrkotukt, i enlighet med min redan yttrade mening, ej varder antaget, och det tillika skulle anses vara af behof påkalladt att fortfarande bibehålla de med hänsyn till kyrkotuktens upprätthållande gifna bestämmelser om förbud att i vissa fall undfå nattvarden, torde det blifva nödigt att såsom vilkor för erhållande af sådan tillåtelse, som i § 9 afses, den, som begär tillåtelsen, med sin själasörjares bevis styrker, att han till sakramentets begående är, efter gällande lag, oförhindrad, på sätt för närvarande finnes stadgadt i kongl. förordningen den 20 september 1859.

Justitierådet *Isberg* hemställde, under hänvisning till det af honom vid 14 § afgifna yttrande, att orden »efter vederbörlig pröfning» måtte såsom öfverflödiga utgå.

Justitierådet *Carlson* yttrade: Då i förevarande paragraf synes förutsättas, att den, som begär nattvarden, är medlem af församling i svenska kyrkan, torde ett stadgande erfordras, hvarigenom bestämmes, under hvilka förutsättningar svensk prest eger utdela nattvarden åt annan än medlem af svenska kyrkan.

10 §.

Justitierådet *Afzelius* hemställde, att genom jemkning af redaktionen måtte utmärkas, dels att här gifna bestämmelse afsåge allenast offentlig eller allmän nattvardsgång, dels ock att stadgandet icke vore så ovilkorligt, att försummad anmälan utgjorde hinder att i nattvarden deltaga.

13 §.

Justitierådet *Lindbäck* yttrade: Jag anser mig böra erinra derom, att i förenämnda år 1873 afgifna kyrkolagsförslag kap. 4 § 11 stadgas, att, om någon är i dödsfara stadd och gifver, vid fullt förstånd, med ord eller tecken tydligen tillkänna, att han åstundar nattvarden, den icke under någon förevändning må honom förvägras, hvilket stadgande vid granskningen i högsta domstolen icke föranledde någon anmärkning.

Rigtigheten af den grundsats, hvarifrån detta stadgande härleder sig, lär vara så uppenbar, att närmare motivering därför icke är af

nöden; och hemställes förty, att en dylik bestämmelse jemväl i föreslagna nya lagen intages, helst i annat fall 9 §:ns föreskrift, att nattvardens utdelande i der afsedda händelser finge på prestens vilja bero, i tillämpningen kunde leda till den, efter min tanke, med en sann uppfattning af sakramentets betydelse såsom nådemedel icke förenliga påföljd, att en person allenast därför, att hans sista sjukdom inträffar under hans vistelse i annan församling än den han tillhör, förvägrades att på dödsbädden undfå nattvarden.

Då den bestämmelse, om hvars införande i lagen sålunda hemstälts, enligt min åsigt bör ega tillämpning äfven på okonfirmerad, torde bestämmelsen lämpligen böra intagas i en ny § efter § 13, hvars innehåll i följd häraf skulle inskränkas allenast dertill, att den, som vill blifva delaktig af nattvarden, skall vara konfirmerad.

Justitieråden *Lilienberg*, *Afzelius* och *Isberg* hemställde i likhet med justitierådet *Lindbäck*, att senare delen af denna § måtte utgå och i stället tilläggas en ny § af innehåll, att, der nattvarden begärdes af någon som vore stadd i dödsfara, den, utan afseende å hvad lagen i öfriga delar innehölle, icke finge i något fall förvägras.

Justitierådet *Skarin* åberopade hvad här ofvan vid 5 § 2 mom. af justitierådet anförts samt instämde för öfrigt i hvad justitierådet *Lindbäck* yttrat om behovet af ett stadgande om ovillkorlig skyldighet att meddela nattvarden åt den, som, i dödsfara stadd, sådant begär.

14 §.

Justitierådet *Lindbäck* anförde: Här möter den viktiga föreskrift, att kyrkoherden skulle ega i vissa fall förvägra församlingsmedlem att erhålla nattvarden. I denna omtvistade fråga ansluter jag mig till dem, hvilka af principiella skäl anse en dylik rätt icke böra presterskapet medgifvas. Denna åsigt hvilar, såsom bekant är, på den grunduppfattning, att i nattvarden träder syndaren, oberoende af prest och församling, i personligt förhållande till sin Frälsare. Om genom hans nattvardsgång sakramentet tilläfventyrs varder missbrukadt, är icke vare sig prest eller annan menniska gifvet att på förhand inse och bedöma. Huru obotfärdig och djupt sjunken i laster och brott en syndare än må synas vara, kan dock — måhända just i den högtidliga stund, då han med den öfriga församlingen framträder till nattvardsbordet — en stråle af det gudomliga ljuset tränga ned i hans själ, så att nattvardens begående varder ett medel till hans väckelse och pånyttfödelse.

Men äfven om man uti ifrågakomna ämne hyllar en mening,

motsatt den här ofvan nämnda, synas dock bestämmelserna i förevarande § i flere hänseenden vara mindre tillfredsställande.

Komiterade, hvilka icke såsom kyrkotuktsmedel bibehållit uteslutande från nattvarden, eller det så kallade mindre bannet, hafva i motiven anfört, att den vägran af tillträde till sakramentet, som här afses, bör betraktas såsom ett själavårdsärende, och att samma vägran följaktligen icke bör få framdragas i offentlighetens ljus annorledes än genom den från nattvarden uteslutnes egna åtgöranden. Då likväl dels såsom förseelser, hvilka skulle medföra sådant uteslutande, upptagits just desamma, hvilka enligt 2 § 1 mom. af förslaget till lag angående kyrkotukt böra föranleda dylik tukt, dels föreslagits att, när nattvarden af kyrkoherden förvägras församlingsmedlem och tillträde dertill åter medgifves honom, kyrkoherden skall derom ej mindre underrätta församlingens kyrkoråd än äfven göra anteckning i kyrkoboken, måste, efter min tanke, den föreställning med fog hos allmänheten vinna insteg, att kyrkoherdens åtgärd i afseende å uteslutande från nattvarden i sjelfva verket vore en art af kyrkotukt, närmast jemförlig med det mindre bannet, helst förslaget till lag angående kyrkotukt i en särskild § hänvisar till de stadganden i förevarande lagförslag, hvarom nu är fråga. Enär utestängande från nattvarden såsom kyrkotuktsmedel nu mera är af allmänna meningen alldeles utdömdt, kan med temlig visshet förutses, att enahanda åtgärd, använd såsom medel för enskild själavård, skulle inom församlingen mötas med misstro och inom kort anses lika olämplig som det mindre bannet.

Vidare och då det icke skäligen kan antagas vara öfverensstämmande med förslagets syfte, att den af komiterade i fråga om användande af kyrkotukt uppställda fordran på fullkomlig visshet rörande tillvaron af de förseelser, som skola utgöra föremål för tukten, bör i någon mån eftergifvas, när uteslutande från nattvarden skall å samma förseelser följa, synas jemväl i sistnämnda fall gälla de af mig vid granskningen af förslaget till lag angående kyrkotukt framhållna betänkligheter i afseende å den stora svårighet för kyrkoherden att med säkerhet afgöra, då förseelserna verkligen vore för handen, och de misstag med derpå grundade obehöriga åtgärder, som skulle af detta förhållande orsakas.

Slutligen torde hufvudsakliga syftet med förslaget uti ifrågasvarande del, eller att förhindra uppenbart obotfärdiga syndare från delaktighet i nattvarden, endast i högst ofullständig grad kunna ernås, enär jemlikt förslaget rätt till nattvardens begående skulle tillstädjas

den felande, så snart han bekände sin synd och lofvade bättring, således äfven om hans lefverne eller handlingar bure det mest tydliga vittnesbörd derom, att någon förbättring i verkligheten icke inträdt. Att häraf också lätt kunde framkallas hycklade bekännelser om botfärdighet ligger i öppen dag.

Med återopande af hvad sålunda yttrats, hemställer jag, att förevarande § måtte helt och hållet utgå ur förslaget.

Justitierådet *Isberg* yttrade: Vid granskning af 1873 års förslag till kyrkolag, hvilket upptog prestens rätt att vägra tillträde till nattvarden bland kyrkotuktsmedlen, anförde högsta domstolens fleste ledamöter, att uteslutande från nattvarden, hvarigenom den som uteslöte likasom stälde sig hindrande i vägen för syndaren, då han ville närma sig sin Frälsare, syntes vara en olämplig, likasom för den äldsta kyrkan okänd kyrkotuktsform. I förevarande förslag är så tillvida hänsyn tagen till berörda yttrande, att uteslutande från nattvarden icke upptagits bland kyrkotuktsmedlen. Men bestämmelsen har i stället införts såsom en akt af den enskilda själavården; den är iklädd en annan form, men sjelfva dess innebörd är densamma som förut, och hvad i anledning af 1873 års förslag inom högsta domstolen anmärkts deremot, synes mig tillämpligt äfven nu. Instämmande i öfrigt i hufvudsak med hvad justitierådet *Lindbäck* härutinnan anført, hemställer jag, att 14 § måtte ur förslaget utgå.

Justitierådet *Skarin* instämde med justitierådet *Lindbäck*.

Justitieråden *Svedelius* och *Afzelius* anmärkte, att, då till den själavårdande verksamheten syntes höra, att hvad dervid mellan själasörjaren och den enskilde församlingsmedlemmen förefölle icke af den förre öfverlemnades åt offentligheten, föreskriften i 3 mom. angående tillkännagifvande för kyrkorådet och anteckning i kyrkoboken om här ifrågavarande åtgärd icke vore förenlig med dennas karakter af en själavårdande handling utan fasthellre vore egnad att förvandla den till ett straffmedel. Vid sådant förhållande och då det korrektiv mot missbruk, man genom samma föreskrift möjligen afsett att åstadkomma, syntes vara af ringa betydelse, hemstälde justitieråden, att 3 mom. måtte utgå.

Justitierådet *Carlson* anförde: Det torde icke kunna undvikas, att då någon på grund af lastbart och förargelseväckande lefverne förvägras nattvarden, denna åtgärd och anledningen dertill kommer till allmän kännedom, och att i följd häraf hans medborgerliga anseende eller goda namn och rykte nedsättes. Hvad jag vid granskning af förslaget till lag om kyrkotukt anmärkt om deri intagna stadgandens förhållanden till vissa bestämmelser i den borgerliga lagen eger därför, enligt min uppfattning, äfven tillämpning på föreskrifterna i denna

paragraf. På grund häraf måste jag afstyrka, att det föreliggande förslaget i denna del varder upphöjdt till lag.

15 §.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitieråden *Skarin* och *Lilienberg* förenade sig, yttrade: Af förslaget innehåll framgår, efter min uppfattning, icke med tydlighet, huruvida meningen är, att blotta försummelsen af sådan anmälan till nattvardsgång, som i 10 § sägs, i och för sig är att hänföra under de fall, hvilka enligt lagen skola föranleda uteslutande från delaktighet i nattvarden och följaktligen äfven till den försumliges förbigående vid sakramentets utdelande. Då dylik försummelse ofta kan hafva sin grund i glömska och någon gång i okunnighet om anmälningsskyldigheten, synes försummelsen icke böra föranleda omförmälda stränga påföljder, der i öfrigt icke förefinnes i lagen angifvet särskildt hinder att meddela nattvarden åt den försumlige; och torde detta, till undvikande af missförstånd om lagens rätta tydning härutinnan, böra utmärkas t. ex. derigenom, att emellan orden »enligt» och »denna lag» intoges en hänvisning till de §§ i lagen, hvilka afsåge sådana fall, då någon icke må varda af nattvarden delaktig.

Justitierådet *Isberg* anförde: Under antagande att det i denna § begagnade uttryck »någon, som enligt denna lag icke må varda af nattvarden delaktig», icke eger tillämplighet i fråga om sådana nattvardsgäster, mot hvilka ej förekommer annan anmärkning, än att de försummat att enligt 10 § anmäla sig till nattvardsgång, har jag icke annat att erinra mot §:ns affattning, än att bland de orsaker, som må föranleda förbigående vid sakramentets utdelande torde böra upptagas äfven förargelseväckande uppförande vid sjelfva nattvardstillfället.

Justitierådet *Afzelius* återopade sin anmärkning vid 10 §.

16 §.

Justitierådet *Isberg* erinrade, att derest såsom justitierådet ofvan hemställt, 14 § uteslötes, behof ej torde förefinnas för bibehållande af de i 16 § föreslagna stadganden.

Slutligen ville justitieråden *Lilienberg* och *Afzelius* erinra, att i händelse förslaget till lag angående kyrkotukt icke vunne godkännande,

ännu gällande bestämmelser i kyrkolagens 9 kap. samt i 10 kap., såvidt angår mindre och större bannet, äfvensom förordningen den $\frac{4}{3}$ 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande samt 71 § i förordningen den $\frac{29}{1}$ 1861 angående mord, dråp och annan misshandel syntes böra vid utfärdandet af förevarande lag upphävas.

3:o) *Förslag till lag angående jordfästning.*

Beträffande förslaget ingress anförde justitieråden *Lilienberg* och *Isberg*, att, då 18 kap. kyrkolagen innehölle, särskildt i de två sista punkterna af 4 §, åtskilliga bestämmelser rörande tiden och sättet för begrafnings verkställande, hvilka syntes vara af beskaffenhet att icke böra upphävas, med mindre andra sattes i deras ställe, justitieråden med afseende härå, och då den nu föreslagna lagen icke upptog några nya stadganden i dessa afseenden, ansåge den i ingressen förekommande bestämmelsen om upphäfvande genom nya lagen af 18 kap. kyrkolagen i dess helhet böra ändras.

Justitieråden *Skarin* och *Lindbäck* yttrade, att enligt ingressen till den föreslagna lagen skulle genom densamma 18:de kap. kyrkolagen helt och hållet upphävas; men när detta kapitel innehölle, förutom stadganden angående jordfästning, jemväl föreskrifter rörande begrafning och begrafningsplatser, hvilka ämnen, såsom ock af högsta domstolens fleste ledamöter erinrades vid granskning af 1873 års kyrkolagsförslag, icke rätteligen fölle inom området för den kyrkliga lagstiftningen, hemstälde justitieråden, att åt ingressen måtte gifvas sådan förändrad lydelse, som utmärkte, att genom antagande af ifrågavarande lag berörda kapitel i kyrkolagen komme att upphävas endast i hvad det innefattar föreskrifter beträffande jordfästning.

2 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Carlson* och *Isberg* hemstälde, huruvida icke stadganden kunde anses erforderliga, genom hvilka bestämdes, dels under hvilka förutsättningar svensk prest egde jordfästa lik efter annan än medlem af svenska kyrkan, och dels huru med jordfästning borde förfaras, då dödsfall timade å fartyg under längre sjöresa.

3 §.

Justitieråden *Lilienberg*, *Afzelius* och *Isberg* förenade sig om följande yttrande: Det inträffade väl någon gång att en person i lifstiden

förordnade om det ställe, hvarest han önskade varda begrafven, men knappt någonsin torde deremot förekomma, att någon meddelade bestämelse om den församling, hvarest han ville blifva jordfäst. Vid sådant förhållande syntes första stycket af förevarande § sakna praktisk betydelse och lämpligen kunna utbytas mot ett stadgande, som angafve, att, om lik skulle begrafvas i annan församling än den, der dödsfallet timat, jordfästningen kunde förrättas i den af dessa församlingar vederbörande åstundade.

Med afseende å paragrafens andra stycke anmärkte justitieråden *Lilienberg*, *Carlson*, *Afzelius* och *Isberg*, att det deri meddelade stadgande borde så affattas, att det ej utgjorde hinder för Konungen att förordna, det jordfästning kunde ega rum å annan plats än de i stadgandet angifna, exempelvis i fängelse eller å sjukhus, då fråga vore om person, som å sådant ställe aflidit.

Justitierådet *Lilienberg* anförde vidare: Af sammanhanget mellan första och andra punkterna i sista stycket af denna paragraf följde, att det i första punkten använda uttrycket »rum, som församlingen för jordfästning anvisat», måste antagas omfatta äfven kyrka, hvarest enligt andra punkten jordfästning i vanlig ordning finge ske. I motiven hade komitén uppgifvit endast särskildt grafkor eller grafkapell vara med nämnda uttryck åsyftadt. På den skiljaktighet, som sålunda förefunnes mellan förslagets text och motiven, ansåg justitierådet sig böra fästa uppmärksamhet.

4—6 §§.

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitierådet *Skarin* instämde, yttrade: Att, på sätt förslaget afser, i lagstiftningen införa en ny, tredje form af jordfästning, så vidt angår dödfödde och dem, hvilka utan döpelse dö, dertill synas mig tillräckliga skäl icke vara förebragta. Jag hemställer förty, att allt hvad förslaget i sådan syftning innehåller måtte utgå samt att deremot, i öfverensstämmelse med nu gällande lag, förslagets bestämmelser i fråga om jordfästning i stillhet måtte göras tillämpliga jemväl på dödfödda barn.

Justitierådet *Isberg* ansåg giltiga skäl ej föreligga att i fråga om dem, som dö utan att hafva undfått dopet, vägra jordfästning i vanlig ordning; och då jordfästning af dödfödda barn, derest sådan öfverhufvud ansåges böra bibehållas i fråga om varelser, hvilka aldrig haft sjelfständigt lif, enligt justitierådets mening borde, liksom hittills varit fallet, ske i stillhet, hemstälde justitierådet, att 5 § måtte utgå och

jordfästning af dödfödda barn upptagas bland de fall, som omnämndes i 6 §. Häraf skulle föranledas vissa jemkningar i redaktionen af 1, 4 och 7 §§.

Angående innehållet i sista delen af 6 § yttrade justitieråden *Lilienberg*, *Afzelius* och *Isberg*, att jordfästning i vanlig ordning, enligt justitierådens omdöme, borde medgifvas i afseende å den, som förgjort sig sjelf, såvida han saknat förståndets fulla bruk, ehuru han icke kunde sägas hafva varit alldeles beröfvad sitt förstånd, och jemväl om detta förhållande haft sin grund i en blott tillfällig sinnesförvirring.

Dessutom hemställde justitieråden, att orden »enligt läkares intyg» måtte uteslutas, så att presten blefve i tillfälle att för bedömande af den dödes sinnesbeskaffenhet vid gerningens föröfvande taga hänsyn jemväl till andra omständigheter, som kunde på frågan inverka. En sådan pröfning torde ej blifva vanskligare än att den kunde öfverlemnas åt presten, helst i tvifvelaktiga fall jordfästning i vanlig ordning väl alltid borde medgifvas.

8 och 9 §§.

Justitieråden *Lilienberg* och *Isberg* anmärkte, att sista stycket af 8 § afsåge ett ämne, som icke tillhörde kyrkolagens område, och derför borde utgå ur förslaget.

Justitieråden *Svedelius*, *Carlson* och *Afzelius* hemställde, att, då annat stadgande om begrafning icke syntes tillhöra den kyrkliga lagstiftningen, än hvad som innefattades i första stycket af 8 §, andra stycket af samma § äfvensom 9 § måtte utgå.

Justitieråden *Skarin* och *Lindbäck* hemställde, att 8 och 9 §§ i förevarande lagförslag, hvilka blott innehölle stadganden om begravningsplatser, måtte uteslutas ur förslaget.

4:o) *Förslag till lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person.*

Högsta domstolens samtliga ledamöter förenade sig om följande yttrande: Att ifrågavarande lagförslag tillkommit till betryggande af borgerlig ordning syntes vara uppenbart och hade jemväl af komitén medgifvits. Såsom skäl för lagens behöflighet vore nemligen i motiven anfördt att, om än den handling, som afsåges att betraktas såsom vigsel, förblefve utan borgerlig verkan, just denna omständighet kunde, om kontrahenterna befunne sig i villfarelse derom, för dem medföra menliga följder i borgerligt hänseende. Det kunde emellertid icke an-

tagas, att personer, som i vårt land ämnade ingå äktenskap, befunde sig i sådan okunnighet om våra samfundsförhållanden, att de ansåge vigsel kunna förrättas af annan än dertill berättigad prest. Allenast i det fall, att någon svikligen tillvällade sig utöfningen af prestembete eller eljest obehörigen gäfvade sig ut för prest, kunde man med fog tala om villfarelse hos kontrahenterna; men för dylikt fall vore ansvarsbestämmelse redan i strafflagen meddelad. På grund af hvad sålunda anförts och då straffbestämmelse i förevarande afseende ej heller ur annan synpunkt kunde anses vara af behovet påkallad, funno justitieråden sig böra afstyrka ifrågavarande lagförslags godkännande.

5:o) *Förslag till lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning.*

Justitieråden *Lilienberg* och *Lindbäck* funno, med afseende å det nära sammanhanget emellan det af justitieråden afstyrkta förslaget till lag angående kyrkotukt och nu ifrågavarande lagförslag, sig ej heller kunna till antagande förorda sistnämnda förslag.

Justitierådet *Afzelius*, med hvilken justitieråden *Svedelius* och *Skarin* instämde, anförde: Under återopande af hvad jag vid granskning af förslaget till lag angående kyrkotukt anförde, och då den förlust af kyrkliga rättigheter, hvilken skulle blifva enda påföljden för den, som icke stälde sig till efterrättelse kyrkorådets förbud att uppträda, särskildt i här afsedda fall komme att sakna tillämplighet, kan jag icke tillstyrka förslagets godkännande i förefintligt skick. Då det synes vara alltför oegentligt, att ett af vederbörlig myndighet utfärdadt förbud må kunna utan hvarje äfventyr åsidosättas, lär, derest icke för förbudets öfverträdande kunna stadgas påföljder, hvilka äro i hvarje fall tillämpliga, följdriktigheten fordra, att jemväl sjelfva förbudet utblifver.

Justitierådet *Carlson* hänvisade till hvad justitierådet yttrat angående föreliggande förslag vid granskning af förslaget till lag om kyrkotukt.

Justitierådet *Isberg* hade icke annat att erinra mot detta förslag, än att, då den förlust af kyrkliga rättigheter, hvilken enligt 5 § i förslaget till lag angående kyrkotukt vore stadgad såsom påföljd för öfverträdande af sådant förbud, som i förevarande förslag afsåges, enligt den af justitierådet redan vid granskning af nyssnämnda lag uttalade åsigt icke vore att betrakta såsom kyrkotukt i egentlig mening, justitierådet hemställde, att i sista stycket af förslaget orden »vare förfallen till den kyrkotukt, hvarom särskildt är stadgad» måtte utbytas mot

»vare underkastad påföljd, som i lagen angående kyrkotukt för sådant fall finnes stadgad».

6:o) *Förslag till lag om klagan öfver kyrkorådets beslut i vissa mål.*

Justitieråden *Svedelius, Skarin, Afzelius* och *Lindbäck* yttrade, att då den föreslagna lagen angående kyrkotukt blifvit af justitieråden afstyrkt, samt, äfven om det skulle befinnas nödigt att meddela föreskrifter rörande öfverklagande af kyrkoråds beslut i öfriga mål, hvilka i förevarande lagförslag afsåges, dylika föreskrifter, såsom hörande till olika lagstiftningsområden, syntes icke lämpligen böra i en författning sammanföras, ansågo justitieråden sig förhindrade tillstyrka, att ifrågasvarande förslag erhåller kraft af lag.

Justitierådet *Isberg* anförde: I afseende å de af komitén här föreslagna bestämmelser, för såvidt angår klagan öfver kyrkoråds beslut i de i 10 § af förslaget till lag angående kyrkotukt afsedda fall, har jag icke något annat att erinra, än hvad jag redan vid nyssnämnda § anmärkt, eller att dessa bestämmelser lämpligen böra införas i lagen angående kyrkotukt och icke meddelas genom en särskild författning.

I öfrigt instämmer jag i hvad justitieråden *Svedelius, Skarin, Afzelius* och *Lindbäck* yttrat beträffande förevarande lagförslag.

Justitierådet *Lilienberg* utlät sig, att angående fullföljd af talan emot kyrkoråds beslut saknades för närvarande stadgande i kyrkostämmoförordningen, en omständighet, som dock ej i praxis uteslutit möjligheten att öfverklaga sådant beslut. Då behovet af lagstadgande i berörda hänseende skulle framträda starkare, i fall komiténs förslag till lag angående kyrkotukt blefve antaget och kyrkorådet derigenom finge större befogenhet än det nu egde, hade komitén funnit sig böra upprätta förslag till dylikt stadgande. Det ville emellertid synas, som om detta lämpligast kunnat ske meddelst införande af erforderliga bestämmelser i kyrkostämmoförordningen, till hvilken de öfriga författningar, på grund hvaraf kyrkorådet egde fatta beslut, redan förut kunde anses hänföra sig. En annan utväg hade jemväl stått öppen, den nemligen att, i den mån så ansetts nödigt, i de särskilda författningarna meddela föreskrift i ämnet. Men att, såsom i det afgifna förslaget skett, i en lag af kyrkolags natur intaga bestämmelser, som tillika supplerade allmän civillag, kommunallag och administrativ författning, syntes deremot icke tillrådligt; och fann justitierådet sig förty icke kunna tillstyrka förslaget godkännande i befintligt skick.

Justitierådet *Carlson* yttrade: Jag har vid granskning af förslaget

till lag om kyrkotukt hemställt, *dels* att kyrkorådets rätt att i vissa fall meddela förbud att inom församlingen uppträda såsom lärare måtte utbytas mot rätt för kyrkorådet att i dessa fall utöfva kyrkotukt; *dels* att i lagen om kyrkotukt måtte intagas föreskrifter om villkoren och sättet för fullföljd af talan mot kyrkoråds beslut, hvarom nämnda lag handlar; *dels ock* att kyrkorådets befogenhet att, utom vid tillämpning af lagen om kyrkotukt, meddela varning, måtte inskränkas till de fall, hvilka omnämnas i 14 kap. giftermålsbalken och i folkskolestadgan.

Med erinran härom hemställer jag vidare, att stadganden icke måtte meddelas om rätt till klagan öfver varning, som meddelas på grund af 14 kap. giftermålsbalken eller folkskolestadgan. Behörigheten af en sådan varning bör nemligen, enligt min uppfattning, pröfvas i sammanhang med frågan om tillämpning af den strängare påföljd, som skall inträda, då varningen icke medför åsyftad verkan.

7:o) *Förslag till lag angående fräjde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas.*

Justitieråden *Skarin, Afzelius* och *Lindbäck* förenade sig om följande yttrande: Då, efter hvad i motiven anförts, med förevarande lagförslag uteslutande åsyftades den ändring i gällande bestämmelser om fräjde- och flyttningsbetyg, som betingades af de i 11 § af förslaget till lag angående kyrkotukt och 14 § 3 mom. i förslaget till lag angående själavård m. m. meddelade förbud om anteckning i prestbevis af tuktåtgärd eller af beslut, hvarigenom tillträde till nattvarden blifvit någon förvägradt, men det åsyftade ändamålet vunnes genom att allenast upphäfva de särskilda föreskrifter, hvilka i kongl. förordningen den 20 januari 1865 stadgades i fråga om prestbevis, som meddelades för flyttning från en församling till en annan, syntes förslaget kunna inskränkas till en sådan åtgärd. Skulle deremot, för vinnande af formella fördelar, finnas lämpligt att gifva förslaget den utsträckning, som af komitéu förordats, d. v. s. att, med omarbetning af samtliga bestämmelser i ämnet, sammanföra dem i *en* författning, ansåge justitieråden det vara önskvärdt, att vid denna omarbetning undvekes de oegentligheter, som beträffande förslagets uppställning och redaktion syntes kunna anmärkas, i hvilket afseende särskildt påpekades, *dels* det olämpliga att i första rummet meddela bestämmelser om fräjdebetyg för de numera säkerligen ganska få personer, som före 1865 års början blifvit för brott dömda, *dels ock* att beträffande fräjdebetyg för person, som enligt lagen af den 20 juni 1890 blifvit förklarad förlustig medborgerligt förtroende,

uppgift om tiden, hvarigenom besvär mot utslaget skolat anföras, saknade all betydelse.

Justitieråden *Svedelius*, *Lilienberg*, *Carlson* och *Isberg* yttrade, att då den förändring i afseende å flyttningsbetygen, som med förslaget åsyftades, lättast syntes kunna åstadkommas genom upphäfvande af hvad 1865 års förordning i detta afseende innehölle, helst ett sammanförande af öfriga stadganden i ifrågavarande författningar vore förenadt med hvarjehanda svårigheter och, derest, såsom i förslaget skett, förändrade ordalag begagnades, alltid komme att lemna rum för tvekan huruvida afsigten vore att stadga något annat än som nu gälde, hemstälde justitieråden, att lagförändringen måtte inskränkas till ett sådant upphäfvande, som justitieråden nyss antydt.

Ex protocollo:

Carl Boheman.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet i Marstrand fredagen den 11 augusti 1893,

i närvaro af

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve **LEWENHAUPT**.
Statsråden: friherre **VON ESSEN**,
                  ÖSTERGREN,
                  GROLL,
                  GILLJAM,
                  friherre **RAPPE**,
Justitieråden: **NORBERG**,
                  ISBERG.

Sedan undertecknad blifvit i nåder förordnad att denna dag föra protokollet öfver justitiedepartementsärenden, anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Östergren efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet i underdånighet:

dels att — sedan komiterade för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. den 5 april 1892 aflåtit underdånig skrifvelse, hvarmed öfverlemnats i tryckt exemplar ett af komiterade affattadt betänkande innehållande förslag till

- 1:o lag angående kyrkotukt,
- 2:o lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard,
- 3:o lag angående jordfästning,
- 4:o lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person,

- 5:o) lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning,
 6:o) lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål,
 7:o) lag angående fräjde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, samt

8:o) kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende,

och Kongl. Maj:t, efter det samtliga domkapitlen i riket, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden öfver samma förslag, genom nådig remiss den 30 september 1892 anbefalt högsta domstolen att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, öfver komiterades förberörda under 1:o—7:o upptagna förslag afgifva underdånigt utlåtande, — detta utlåtande nu inkommit,

dels ock att ej mindre från domkapitlet i Kalmar stift inkommit underdånig skrifvelse af den 27 januari 1892, hvori domkapitlet anmält en af presterskapet inom stiftet gjord anhållan om afhjelpande af viss angifven bristfällighet i kyrkotuktslagstiftningen, än äfven från domkapitlet i Lunds stift inkommit underdånig skrifvelse af den 10 februari 1892, med hvilken domkapitlet insänt en af presterskapet inom stiftet gjord framställning i afseende å samma lagstiftning.

Efter att hafva redogjort ej mindre för komiterades förslag samt deröfver infordrade utlåtanden än äfven för förenämnda af presterskapet inom Lunds och Kalmar stift gjorda framställningar, yttrade departementschefen:

»Af den gjorda redogörelsen torde framgå att, då högsta domstolens fleste ledamöter ansett sig böra afstyrka *förslaget till lag angående kyrkotukt* i dess helhet, de dertill i främsta rummet föranledts af farhåga, att förhållandena inom den svenska kyrkan för närvarande icke lämpade sig för utfärdande af nya lagbestämmelser å kyrkotuktens område. För att kyrkotukten skulle verka på samma gång kraftigt och välsignelsebringande borde den uppbäras af ett starkt och lifligt församlingsmedvetande och utöfvas genom medel, hvilka vore egnade att befrämja det andliga lifvet inom kyrkan, men ett sådant församlingsmedvetande saknades och för ty skulle tukten, äfven om den inskränktes till påföljder af kyrklig art, komma att förlora sin rent kyrkliga karakter och blifva för sitt ändamål otjenlig. Äfven komiterade hafva, med hänsyn till den brist på lifaktighet, som i flera afseenden länge varit rådande inom kyrkan, samt de upplösande och söndrande tendenser, som i senare tider gjort sig gällande, icke kunnat frigöra sig från tvekan, huruvida de nödiga förutsättningarne för en rätt tillämpning af kyrkotukten för närvarande vore till finnandes; men komiterade hafva dock såsom sin me-

ning uttalat, att äfven under för handen varande förhållanden kyrkan icke borde underlåta att bekänna sin ställning gent emot hädelsen och gäckeriet af hennes trosföremål samt det grofva och förargelseväckande syndandet eller att skydda sig mot de fiendtliga anfallen mot hennes lära och ordning, allenast dervid, såväl i afseende å föremålen för tuktverksamhet som ock beträffande medlen och sättet för tuktens utöfning, erforderlig varsamhet iakttages.

Då den af komiterade sålunda uttalade uttalade åsigt torde hvila på en ur kyrklig synpunkt fullt riktig uppfattning, samt den nuvarande tuktlagstiftningen onekligen är i åtskilliga hänseenden olämplig eller till och med oanvändbar samt dessutom föga egnad att lemna kyrkan nödigt skydd mot fiendtliga eller eljest för kyrkan skadliga, inom kyrkans egna församlingar befintliga element, synes mig den af kyrkomötet i dess underdåniga skrivelse den 30 september 1878 begärda revision af den kyrkliga tuktlagstiftningen vara af ett verkligt behof påkallad och så mycket mindre böra vidare uppskjutas, som ett sådant uppskof med frågans behandling svårligen kan antagas öka utsigterna för dess lyckliga lösning.

Vid verkställande af denna revision torde ock det af komiterade afgifna förslag i allmänhet böra kunna komma till användning. Såvidt förslaget afser att angifva de förseelser, som skola utgöra föremål för kyrkans tuktande verksamhet, har detsamma af det öfvervägande flertalen bland domkapiteln lemnats utan anmärkning; och hvad tvenne domkapitel erinrat derom, att området för tuktverksamheten af komiterade utstakats inom för tränga gränser, synes mig icke, lika litet som de inom högsta domstolen i motsatt riktning gjorda anmärkningar, böra föranleda ändring i förslaget.

Hvad åter angår medlen och sättet för utöfningen af kyrkotukten, lärer komiterades förslag ej i allo kunna bibehållas oförändradt. Beträffande de två första tuktgraderna torde visserligen de deri afsedda tuktmedlen, nemligen tillrättavising och förmaning inför kyrkoherden i närvaro af en eller två församlingsmedlemmar samt föreställningar och varningar inför kyrkorådet, icke kunna undvaras med mindre väsentliga ändringar vidtagas i sjelfva organisationen af kyrkans styrelse, någonting, som dock för närvarande icke torde böra ifrågakomma. Berörda tuktmedel återfinnas ock bland nu gällande tuktförmer och äro af dessa de enda, hvilkas bibehållande såsom tuktmedel lärer kunna ifrågasättas. Men då komiterade, för det fall att den felande icke hörsammar kyrkoråds kallelse, icke föreslagit ändring i nu gällande föreskrifter, enligt hvilka den uteblifne skall erlægga böter till församlingens skolkassa, af

kyrkorådet genom viten tillhållas att sig infinna samt eventuellt genom kronobetjeningens försorg till inställelse inför kyrkorådet hemtas, synas komiterade icke hafva med önskvärd följdriktighet genomfört den onekligen rigtiga tanke, som komiterade ansett böra ligga till grund för en blifvande lag om kyrkotukt, nemligen att kyrkan vid utöfningen af sin tuktande verksamhet icke får använda borgerliga straff, hvarmed, enligt min åsigt, tvångsmedel af förenämnda, rent verldsliga art äro att jemföra. Jag har därför — i öfverensstämmelse med hvad af en ledamot i högsta domstolen blifvit hemstäldt — trott, att kyrkostämmoförordningarnes föreskrift om böter, viten och hemtning icke borde ega tillämpning i afseende å kyrkotuktsmål, utan beträffande sådana mål allenast stadgas att, om den felande underlåter att på kyrkorådets kallelse iakttaga inställelse, kyrkorådet skall ega att tillställa honom skriftlig varning; och har jag i enlighet härmed vidtagit ändringar i 2 § 2 mom. af förslaget.

Vidkommande det vid tredje tuktgraden använda medel, bestående i fränkännande af vissa kyrkliga rättigheter, har såväl af åtskilliga domkapitel som ock inom högsta domstolen såsom en väsentlig brist anmärkts dels att, då inträffa kunde att den, mot hvilken tukten skulle tillämpas, redan förut vore i saknad af dessa rättigheter, ifrågavarande tuktmedel icke kunde mot alla felande användas, dels ock att detsamma i de fall, då det komme till användning, ofta nog skulle förlora egenkapen af verklig tukt, enär utöfningen af de rättigheter, hvaraf den felande komme i mistning, för honom saknade allt värde. Vore det nu så, att kyrkan vid sin tuktande verksamhet hade att uteslutande taga hänsyn till den felande, att uteslutande vända sig mot dennes osedliga eller mot kyrkans ordning stridande vilja, skulle den gjorda anmärkningen ej sakna giltighet, men då kyrkotukten äfven, och i främsta rummet, afser att omedelbart värna om kyrkans egen sjelfupphållelse, dess nådemedel, lära och ordning, kan jag för min del ej undgå att finna anmärkningen hvilat på en ensidig och icke fullt kyrklig uppfattning. Ty ur sistnämnda synpunkt är det af obestriddig vikt, att en felande församlingsmedlem beröfvas möjligheten att i afseende å kyrkostyrelsen utöfva ett inflytande, som han på grund af omständigheterna måste antagas komma att missbruka; och ur samma synpunkt synes det förhållandet, att församlingsmedlemmar finnas, hvilka på grunder, som falla utom kyrkotuktens område, äro utestängda från handhafvandet af kyrkans angelägenheter och från hvilkas sida, i händelse de gjort sig skyldige till ett i kyrkotuktsafseende felaktigt förfarande, missbruk i förberörda hänseende således faktiskt icke kan ifrågakomma,

icke kunna på frågan inverka, liksom ej heller den omständigheten, huruvida den felande sjelf sätter större eller mindre värde på rättigheten att deltaga i handhafvandet af kyrkans angelägenheter. Vid sådant förhållande och då äfven i andra lutherska länder, hvarest en ordnad och tidsenlig tuktagstiftning finnes (Finland, Tyskland), kyrkotukten ansetts böra kunna afslutas genom ett förklarande, att den felande skall vara förlustig vissa kyrkliga rättigheter, har jag icke af förevarande anmärkningar kunnat öfvertygas om olämpligheten af komiterades förslag i denna del, hvilket derutinnan alltså af mig lemnats oförändradt.

Med föranledande af anmärkningar inom högsta domstolen har jag deremot ansett, att föreskrifterna i 5 § af förslaget borde utbytas mot ett stadgande af innehåll, att församlingsmedlem, hvilken uppträder på sådant sätt, som i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 angifves kunna föranleda förbud att utöfva lärareverksamhet, derigenom gör sig förfallen till kyrkotukt enligt 2 § 2 mom., och, om en sådan ändring vidtages i förslaget, torde dels 7 § böra utgå, dels ock den af komiterade *föreslagna lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning* kunna utbytas mot en lag, hvarigenom förordnas, att hvad för närvarande finnes stadgadt om rätt för kyrkoråd att meddela förbud mot utöfvande af lärareverksamhet äfvensom om ansvar för öfverträdelse af sådant förbud skall upphöra att gälla.

I 10 § af komiterades förslag finnes stadgadt, att kyrkoråds åtgärd att tilldela någon föreställningar och varningar eller att förklara någon förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter, så ock dess vägran att uppläfvad sådant förklarande finge öfverklagas inom den tid och i den ordning, som vore stadgade i särskild lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål. Såsom af en reservant inom komitén föreslagits och jemväl vid förslagets granskning hos domkapitlen och högsta domstolen förordats, torde emellertid i nyssnämnda § fullständig hänvisning i fråga om besvärs anförande öfver kyrkoråds åtgärd och beslut rörande kyrkotukt böra införas; vid hvilket förhållande komiterades *förslag till lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål* läres kunna helt och hållet utgå.

Då i förslaget till lag angående kyrkotukt stadgas, att uppgift om kyrkotukt ej må inflyta i prestbevis, skulle, derest förslaget antoges till lag, nu gällande bestämmelse, att i flyttningsbevis böra intagas vissa uppgifter i afseende å kyrkotukten, i och med detsamma upphöra att gälla, men för undanröjande af hvarje tvifvel härom har jag dock

lätit införa sagda bestämmelse bland de lagrum, som i förslaget angifvas såsom upphäfd; och har jag i sammanhang härmed, och med förledning af hvad inom högsta domstolen erinrats vid komiterades *förslag till lag angående fräjde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas*, ansett sistberörda förslag böra utgå.

I fråga om förslaget till lag angående kyrkotukt tillåter jag mig slutligen biträda den af reservanten inom komitéen framställda, af åtskilliga domkapitel samt flere ledamöter inom högsta domstolen gillade mening, att stadgandena i nu gällande kyrkostämmoförordningar rörande den kyrkotukt, kyrkorådet i vissa fall eger utöfva, böra upphäfdas, så att alla bestämmelser, som angå den allmänna kyrkotukten, komma att innefattas i den nya lagen; hvadan, för den händelse förslag till lag om kyrkotukt varder af kyrkomötet godkändt och för Riksdagen framlagdt, förslag till lag om förenämnda ändring i kyrkostämmoförordningarne enligt mitt förmenande ock böra Riksdagen föreläggas; och torde då, derest den af mig framhållna åsigt om borttagande af böter, viten och hemtning vid förfallolöst uteblifvande i mål rörande kyrkotukt gillats, tillika böra åt de §§ i kyrkostämmoförordningarne, hvilka beröra sagda ämne, gifvas en affattning, som tydligen utmärker, att desamma icke skola ega tillämpning i afseende å dylika mål.

I anledning af åtskilliga inom högsta domstolen gjorda anmärkingar har jag ock ansett vissa ändringar böra ske i *förslaget till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard* samt *förslaget till lag angående jordfästning*; och då vid vidtagande af dessa ändringar de grunder, som i högsta domstolen åberopats, uteslutande varit för mig bestämmande, anser jag mig härutinnan kunna hänvisa till hvad inom högsta domstolen i sådant afseende anförts.

Beträffande *förslaget till lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person* — hvilket förslag för öfrigt afser ett ämne, som ej är att hänföra till kyrkolag — torde detsamma, på de af högsta domstolens samtliga ledamöter anförda skäl, icke böra till någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda; och hvad angår det af komiterade upprättade *förslag till kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende*, läser detsamma, hvilket ej heller tillhör den kyrkliga lagstiftningen, framdeles, der så skulle erfordras, få af mig underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.»

Sedan departementschefen härefter uppläst förslagen till lag angående kyrkotukt, lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard och lag angående jordfästning, sådana de efter vidtagna ändringar lyda, samt det inom departementet upprättade förslaget

till lag om upphäfvande i vissa delar af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t ville, jemlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, inhemta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner berörda fyra lagförslag.

Justitierådet Norberg förklarade sig i hufvudsak dela de åsikter, som beträffande de ifrågasatta kyrkotuktsmedlen uttalats i högsta domstolen af justitierådet Afzelius och de öfrige ledamöter, hvilkas yttranden ginge i samma riktning som dennes; och ville justitierådet alltså äfven för sin del nu återropa dessa uttalanden.

Justitierådet Isberg återopade sina vid förslagets granskning i högsta domstolen afgifna yttranden i de delar, hvori de nu framlagda förslagen afveke från den af justitierådet uttalade åsigt.

Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkte bifall till departementschefens hemställan.

Hvad departementschefen sålunda hemställt tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle nådig skrifvelse till kyrkomötet aflåtas af den lydelse bilagan A till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Sölve Berger.

Kongl. Maj:ts nädiga skrifvelse till kyrkomötet, med förslag till lag angående kyrkotukt m. m.; gifven Marstrand den 11 augusti 1893.

Under återopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t, jemlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, härmed inhemta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner bilagda förslag till

- 1:o lag angående kyrkotukt,
- 2:o lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard,
- 3:o lag angående jordfästning, samt
- 4:o lag om upphäfvande i vissa delar af förordningen angående särskilda sammankömster för andaktsöfning den 11 december 1868.

Kongl. Maj:t förblifver kyrkomötet med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Aug. Östergren.

Vidimeras ex officio

Otto Rooth.

Till Konungen.

Genom nådig skrifvelse den 11 sistlidne augusti har Eders Kongl. Maj:t täckts inhemta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände skrifvelsen bilagda förslag till

1:o) lag angående kyrkotukt,
2:o) lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard,

3:o) lag angående jordfästning, samt

4:o) lag om upphäfvande i vissa delar af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868.

Kyrkomötet, som för sin del finner önskvärdt, att en lagstiftning i det syfte, som angifves i ingressen till det framlagda förslaget till lag angående kyrkotukt, kommer till stånd, vill dock i afseende å den allmänna arten af denna lagstiftning anmärka följande.

I motiven till sitt med betänkande den 5 april 1892 afgifna förslag till lag angående kyrkotukt m. fl. författningar har komitén för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. erinrat derom, att, för att en lagstiftning om kyrklig tukt skall kunna blifva till verkligt gagn såväl för församlingen i dess helhet som för den enskilde församlingsmedlem, hvilken göres till föremål för tukten, erfordras en inom församlingen rådande öfvertygelse om nyttan af sådan tukt och en rätt uppskattning af tukdens värde för befrämjande af andligt lif inom kyrkan. Derefter tillägger komitén: »Till följd af dels den brist på lifaktighet, som i flere afseenden länge varit rådande inom kyrkan, dels de hedniska och upplösande tendenser, som utmärka vår tid, dels ock den omständighet, att en betydlig del af vårt folks religiösa element dragits från kyrkan af sekter och partier, har dock uppfattningen af kyrkotukt såsom helsosam och nödig förslappats och mångenstädes så utplånats, att man icke finner de nödiga förutsättningarna för en rätt

tillämpning af kyrkotukten under samverkan af enskild själavård och vaket församlingsmedvetande.»

Rigtigheten af hvad komitén sålunda uttalat lärer icke kunna bestridas af någon, som eger kännedom om de i vårt land rådande förhållanden i religiöst hänseende; och samma uppfattning har äfven framträdt i åtskilliga af de yttranden, som inom högsta domstolen afgifvits vid granskningen af komiténs förslag till lag angående kyrkotukt. Denna uppfattning har ock vid utarbetandet af nämnda förslag i sådan grad gjort sig gällande, att detsamma knappast kan anses innefatta bestämmelser om kyrkotukt i den mening, hvori uttrycket kyrkotukt hittills blifvit användt. Detta gäller särskildt om den af komitén föreslagna tredje graden af tuktförfarandet, hvarigenom den felande förklaras förlustig vissa kyrkliga rättigheter — en åtgärd, som väl närmast är att betrakta såsom en skyddsåtgärd från kyrkans sida. Om emellertid den i förslaget sålunda iakttagna varsamhet måste anses fullt befogad, hyser kyrkomötet för sin del den mening, att man bör gifva ett uttryck deråt genom att ur lagens rubrik och ur dess särskilda paragrafer utesluta ordet kyrkotukt, hvilket, på sätt kyrkomötet antydt, icke eger någon full motsvarighet i förslagets innehåll. Af detta skäl har kyrkomötet funnit sig böra antaga en annan rubrik för förslaget och jemväl i sådant syfte ändrat redaktionen af flere paragrafer i detsamma. Den af kyrkomötet antagna utförligare rubriken »Lag angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta kyrklig ordning» torde riktigast återgifva förslagets innehåll och ansluter sig för öfrigt på det närmaste till lydelsen af ingressen till Eders Kongl. Maj:ts förslag.

På grund af hvad sålunda förekommit får kyrkomötet, med förklarande att de med Eders Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse n:o 1 framlagda lagförslagen icke kunnat i oförändradt skick af kyrkomötet godkännas, härigenom i underdånighet anmäla, att kyrkomötet för sin del, med anledning af den nådiga skrifvelsen, godkänt förslag till

1:o lag angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta kyrklig ordning;

2:o lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard; samt

3:o lag angående jordfästning;

samtliga förslagen enligt den lydelse bilagan vid denna skrifvelse utvisar.

I sammanhang härmed och då, för den händelse det af kyrkomötet godkända förslaget till lag angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta kyrklig

ordning, icke skulle varda af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen antaget, vissa af de i 12 § af samma förslag uppräknade lagbestämmelser borde förklaras vara upphäfdas genom lagen om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, får kyrkomötet vidare i underdånighet anmäla, att kyrkomötet, under berörda förutsättning, för sin del godkänt följande ingress till den föreslagna lagen om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard:

»Med upphäfvande ej mindre af 6, 8 och 9 kapitlen kyrkolagen, 10 kapitlet samma lag så vidt det angår mindre och större bannet, gällande delar af 7, 11 och 17 kapitlen kyrkolagen, cirkuläret den 18 december 1695, § 2 af resolutionen på presterskapets besvär den 17 december 1697, cirkuläret den 8 maj 1765, cirkuläret den 12 november 1808 och förordningen den 20 september 1859, i hvad sistberörda cirkulär och förordning röra skriftermål och nattvard, förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande och 71 § i förordningen den 29 januari 1861 angående mord, dråp och annan misshandel äfvensom förordningen af sistnämnda dag angående jemkning i gällande föreskrifter om tiden för begående af Herrens nattvard, än äfven af allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot denna lag, förordnas som följer.

Underdånigst

A. N. SUNDBERG.

A. von Krusenstjerna.

Stockholm den 17 oktober 1893.

Kyrkomötet, i anledning af Kongl. Maj:ts skrifvelse med förslag till lag angående kyrkotukt m. m. N:o 33.

(Kyrkolagsutskottets betänkande N:o 14).

Vidimeras ex officio

Otto Rooth.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott lördagen den 30 december 1893,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON,
Justitieråden: NORBERG,
HAMMARSKJÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde föredragande departementschefen statsrådet Östergren i underdånighet:

Kyrkomötets underdåniga skrifvelse den 17 sistlidne oktober, deruti — sedan Kongl. Maj:t genom nådig skrifvelse den 11 förutgångna augusti begärt kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände skrifvelsen bilagda förslag till

1:o) lag angående kyrkotukt;
2:o) lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard;

3:o) lag angående jordfästning; och

4:o) lag om upphäfvande i vissa delar af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 — kyrkomötet, med förklarande att ifrågavarande lagförslag icke kunnat i oförändradt skick af kyrkomötet godkännas, gifvit tillkänna, att kyrkomötet för sin del, med anledning af den nådiga skrifvelsen, godkänt förslag till

1:o) lag angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta kyrklig ordning;

2:o) lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard; och

3:o) lag angående jordfästning; samtliga förslag enligt den lydelse, bilagan vid kyrkomötets berörda skrifvelse utvisade.

Varande af kyrkomötet i sammanhang härmed anmaldt, att, för den händelse det af kyrkomötet godkända förslaget till lag angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta kyrklig ordning, icke skulle varda af Kongl. Maj:t och Riksdagen antaget, kyrkomötet, under berörda förutsättning, till den af kyrkomötet föreslagna lagen om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard godkänt en ingress af det innehåll, kyrkomötets skrifvelse utvisade.

Efter att hafva redogjort för kyrkomötets skrifvelse äfvensom för de vid densamma fogade, af kyrkomötet godkända lagförslag, yttrade departementschefen:

De sakliga ändringar, som kyrkomötet ansett sig böra vidtaga i det af Eders Kongl. Maj:t till kyrkomötet remitterade förslag till *lag angående kyrkotukt*, äro, såsom af den gjorda framställningen torde framgå, i allmänhet ganska väsentliga. Framför andra synes mig dock den ändring vara af vigt, hvilken kyrkomötet vidtagit i 2 § 2 mom. Åt detta moment har nemligen gifvits en affattning, som utesluter möjligheten att tilldela uteblifven felande skriftliga föreställningar och varningar, och som alltså, hvad ock kyrkomötet framhållit, förutsätter, att de nuvarande föreskrifterna i kyrkostämmoförordningarne om böter, viten och hemtning lemnas oförändrade. Såsom jag redan förut inför Eders Kongl. Maj:t haft tillfälle yttra, möta emellertid betänkligheter vid att i en ny kyrkotuktslag bibehålla stadganden, hvilka ej stå i öfverensstämmelse med den grundtanke, som torde böra oeftergiffigen genomgå hela den nya tuktlagstiftningen, den nemligen att kyrkan vid sin tukthane verksamhet ej får använda världsliga straff och tvångsmedel; och dessa betänkligheter te sig för mig så betydande, att jag

redan på grund af desamma skulle tveka att inför Eders Kongl. Maj:t förorda godkännande af kyrkomötets förslag i ämnet.

Enahanda tvekan måste ock för mig uppstå i anledning af den genomgripande förändring, kyrkomötet låtit förslaget i formelt hänseende undergå, i det att ordet kyrkotukt ur förslagets rubrik och särskilda §§ alldeles uteslutits. Jag kan nemligen ej annat än dela den redan vid kyrkomötet med skärpa framhållna åsigten om det olämpliga deri, att, under det man vill bibehålla begreppet kyrkotukt inom den svenska kyrkan, man dock ängsligt undviker att använda den gamla benämningen derå; och jag tror ock för min del, att föga eller intet skulle kunna vinnas genom en sådan omskrifning, som den af kyrkomötet föreslagna.

Då härtill kommer, att vid den af kyrkomötet företagna omarbetning af 7 § insmugit sig en formel oegentlighet af den art, att förslaget ej kan upphöjas till lag, med mindre felet varder afhjelpat, finner jag — huru behjertansvärdt behovet af en förbättrad lagstiftning å ifrågavarande område än må vara — förhållandena icke medgifva mig att inför Eders Kongl. Maj:t tillstyrka framläggande för Riksdagen af förslaget i det skick, hvori detsamma blifvit af kyrkomötet för dess del godkänt.

Då kyrkomötet icke godkänt *förslaget till lag om upphäfvande i vissa delar af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868* utan funnit innehållet i detsamma böra införas i 12 § af den af kyrkomötet omarbetade kyrkotuktslagen, har kyrkomötet ock derigenom föranledt, att den i berörda förslag befintliga, i anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelse den 16 mars 1886 upprättade lagbestämmelse ej kan antagas, med mindre det omarbetade förslaget till kyrkotuktslag varder godkänt; och torde vid sådant förhållande, för den händelse sistberörda förslag ej förelägges Riksdagen, Riksdagens omförmälda skrifvelse ej kunna till någon vidare åtgärd föranleda.

I de förslag till *lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard* samt *lag angående jordfästning*, som af Eders Kongl. Maj:t till kyrkomötet öfverlemnats, har kyrkomötet jemväl vidtagit åtskilliga ändringar. Om än jag ej kan i allo dela den uppfattning, som i dessa ändringar gjort sig gällande, finner jag dem dock ej vara af beskaffenhet att böra utgöra hinder för förslagens godkännande; dervid, så vidt angår förslaget till *lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard*, synes, för den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle gilla den af mig i afseende å kyrkotuktslagens behandling fram-

ställda åsigt, böra, i öfverensstämmelse med hvad inom högsta domstolen vid förslaget granskning härutinnan hemstälts, användas den af kyrkomötet alternativt godkända ingress.

På grund af det nu anförda hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t måtte finna det af kyrkomötet godkända förslaget till lag, angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta kyrklig ordning, icke böra till någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda, men deremot tackas, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga de af kyrkomötet godkända förslagen till lag angående enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard samt till lag angående jordfästning, det förstnämnda af dessa förslag med den ingress kyrkomötet godkänt, för den händelse förslaget till lag angående förfarande mot dem, som i församling inom svenska kyrkan väcka förargelse eller bryta mot kyrklig ordning, icke blefve antaget; och tillåter jag mig i sammanhang härmed tillika hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t finna Riksdagens ofvan omförmälda skrifvelse den 16 mars 1886 ej böra till någon vidare Eders Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Till hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle till följd häraf till Riksdagen aflätas nådig proposition af innehåll bilagan litt. E vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Aug. von Hartmansdorff.